

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**SVĚTOVÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE, JEJÍ PROJEVY A
DOPADY V ČESKÉM POJIŠTOVNICTVÍ**

Miroslav Moravec

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Miroslav Moravec

Podnikání a administrativa

Název práce

Světová hospodářská krize, její projevy a dopady v českém pojištnictví

Název anglicky

World Economic Crisis, Its Manifestations and Impacts in Czech Insurance

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zpracovat rozbor dopadů tzv. hospodářské krize po roce 2008 na pojistný trh jako celek a jeho formování v České republice. Dílčím cílem je zmapovat jejich pozitivní či negativní vliv v rámci vybraného segmentu pojištění.

Metodika

Diplomová práce vychází z předpokladu systematického zpracování teoretických východisek v rámci literární rešerše s využitím popisné metody na základě syntézy poznatků získaných z odborné literatury tematicky zaměřené na problematiku pojištnictví a vznik, průběh a dopady hospodářské krize počínající hypoteční krizí v USA v roce 2008.

K naplnění deklarovaných cílů diplomové práce bude využita analýza opatření přijímaných v rámci řešení hospodářské krize a jejich dopadů na fungování pojistného trhu České republiky a ekonomickou výkonnost v rámci vybraného segmentu českého pojistného trhu.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

pojišťovnictví, nahodilost, riziko, krize, hospodářská krize, výše průměrného pojistného, ČAP

Doporučené zdroje informací

- DAŇHEL, J. – DUCHÁČKOVÁ, E. *Teorie pojistných trhů*. [Praha]: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-015-7.
- DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.
- JAIN, L C. – SHAPIRO, A. *Intelligent and other computational techniques in insurance : theory and applications*. New Jersey: World Scientific, 2003. ISBN 978-9812387189.
- JANATA, J. *Pojištění a management majetkových podnikatelských rizik*. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-64-9.
- MARTINOVIČOVÁ, D. *Pojištění podnikatelských subjektů*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-08-3.
- PTÁČEK, R. – ŠIRŮČEK, M. – ŠOBA, O. *Finanční matematika v praxi*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4636-4.
- VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4662-3
- YOUNG, P C. – WILLIAMS, C A. – SMITH, M L. *Risk management and insurance*. New York: McGraw-Hill, 1995. ISBN 0-07-070584-4.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

Ing. Milan Ulrich

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2016

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 11. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Světová hospodářská krize, její projevy a dopady v českém pojišťovnictví" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. Milanovi Ulrichovi, vedoucímu mé diplomové práce za cenné rady a připomínky, ale také za velice vstřícný přístup a za čas, který mi při psaní mé práce věnoval. Jeho připomínky byly vždy věcné a pro směr mé práce nesmírně užitečné a přínosné. Promítla se v nich jeho znalost dané problematiky. Dále děkuji za erudovaný přínos během magisterského studia panu Ing. Michalovi Kábrtovi, MBA. V neposlední řadě také děkuji své manželce a celé mojí rodině, že mě podporovali po celou dobu mého studia.

Světová hospodářská krize, její projevy a dopady v českém pojišťovnictví

Souhrn

Diplomová práce sleduje vznik a vývoj finanční a hospodářské krize v tomto století ve světě i v České republice.

První teoretická část obsahuje informace o původu poslední hospodářské a finanční krize, historii pojišťovnictví, terminologii a popis struktury na pojistném trhu v České republice.

Následně ve druhé praktické části se práce zabývá ekonomickými ukazateli, vývojem oboru v době krize, projevem a dopadem na pojistný trh v České republice, rozбором vybraných druhů pojištění a celkovým pohledem na situaci v tomto oboru až do současnosti.

Hlavním cílem této práce je charakterizovat hospodářskou krizi, její vývoj a dopad na pojistném trhu v rámci České republiky.

Dílním cílem je posoudit, zda ve vybraném segmentu pojištění došlo k příznivému vývoji a v jakém k opačnému vývoji.

Přínosem diplomové práce je v jejím závěru vyhodnocení a doporučení na základě zjištěných a analyzovaných informací, zda v době hospodářské krize v oboru pojišťovnictví, nastal její dopad, příp. od kterého období a dále popsat další zaznamenané skutečnosti, které obor provázely vybrané časové období.

Klíčová slova:

pojišťovnictví, nahodilost, riziko, krize, hospodářská krize, výše průměrného pojistného, ČAP

World Economic Crisis, Its Manifestations and Impacts in Czech Insurance

Summary

The Master's Thesis follows the origin and development of the financial and economic crisis in this century in both the Czech Republic and abroad.

The theoretical part provides information on the origin of the last economic and financial crisis, the history of the insurance industry, terminology and a description of the structure of the Czech insurance market.

This is followed by the practical part; it focuses on economic indicators, the development in the field at the time of the crisis, the impact and effect on the Czech insurance market, an analysis of selected insurance types and provides an overall viewpoint on the situation in this field up until now.

The primary aim of the Thesis is to characterise the economic crisis, its development and impact on the insurance market within the Czech Republic.

A sub-aim is to assess whether a positive development came about in the selected insurance segment and which segment is prone to a negative development.

The contribution of the Master's Thesis lies in its conclusion. It provides assessments and recommendations established on the basis of the information ascertained and further subjected to analyses and pertaining to whether at the time of the economic crisis in the insurance industry it had an impact and if so, from when. It also provides a description of further facts observed and which affected the insurance industry at the selected time periods.

Keywords:

insurance, randomness, risk, crisis, economic crisis, average of insurance premium, ČAP

1	ÚVOD	12
2	CÍLE PRÁCE A METODIKA	13
2.1	Cíle práce	13
2.3	Metodika práce.....	13
3	HOSPODÁŘSKÁ A FINANČNÍ KRIZE	14
3.1	Počátek krize.....	14
3.2	Obchod a jeho vývoj	15
3.2.1	Tradiční a netradiční formy zahraničního obchodu	16
3.3	Vývoj světového obchodu	16
3.4	Hypoteční krize v USA	17
3.5	Přehled vývoje a příčiny hospodářské a finanční krize	21
3.5.1	Jako další příčiny světové krize lze uvést.....	21
3.6	Průběh Světové krize v letech 2007- polovina roku 2013	23
3.7	Ostatní ukazatele	25
3.7.1	G20	26
3.7.2	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (zkráceně OECD z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development).....	27
3.8	Projevy hospodářské a finanční krize v ČR	29
3.8.1	Zadluženost zemí ve světě	31
3.8.2	Vývoj zadluženosti v EU.....	32
4	KONSPEKT O POJIŠŤOVNICTVÍ	34
4.1	Historie ve světě	34
4.2	Historie v České republice	35
4.3	Obsah pojmu pojišťovnictví	37
4.3.1	Definice pojištění.....	37
4.4	Pojišťovací terminologie	41
4.5	Legislativa v českém pojišťovnictví.....	44
4.6	Instituce v pojišťovnictví	45
4.6.1	Česká asociace pojišťoven - ČAP	45
4.6.2	Česká národní banka (zkr. ČNB)	46
4.6.3	Asociace českých pojišťovacích makléřů- (zkr. AČPM).....	46
4.6.4	Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí (ČKSLPU).....	47
4.6.5	Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky (zkr. AFIZ)	47
4.6.6	Česká kancelář pojistitelů (zkr. ČKP)	48

5	POJIŠŤOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE V DOBĚ KRIZE	50
5.1	Předepsané pojistné v době krize	52
5.2	Projev krize v českém pojišřovnictví.....	54
5.3	Životní pojišření	55
5.4	Přepojišřování smluv u běžně placeného životního pojišření	56
5.5	Úprava legislativy	59
5.5.1	Novela zákona ř. 38/2004 Sb	59
5.5.2	Zákon ř. 277/2009 sb. (Solvency 2).....	60
5.5.3	Novela zákona ř. 159/1999 Sb	61
5.3	Neživotní pojišření.....	62
5.4	Pojišření Odpovědnosti z provozu vozidla (POV).....	63
5.4.1	Garanční fond.....	64
5.4.2	Vývoj v pojišření Odpovědnosti provozem vozidla	65
5.4.3	Bilance technické ztráty	67
5.5	Škodní události	68
5.5.1	Škodní události po zavedení Nového občanského zákoníku	68
5.5.2	Statistika	70
5.6	Pojistné podvody	70
6	DOPORUČENÍ	74
7	ZÁVĚR	76
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
9	PŘÍLOHY	79
	Příloha 1 Hlavní makroekonomické indikátory v ČR od roku 2010-2016.....	79
	Příloha 2 Přehled členských pojišřoven v ČAP - abecedně.....	80
	Příloha 3 Předepsané pojistné za rok 2013 a 2014, pořadí pojišřoven dle výsledků	81
	Příloha 4 Pojistná smlouva z roku 1949	82
	Příloha 5 Logo první pojišřovny na našem území z doby Rakousko-Uherska	83

Seznam obrázků

Obrázek 1 Počátky hypoteční krize	18
Obrázek 2 Světová krize v letech 2007- polovina roku 2013.....	23
Obrázek 3 Vznik, průběh a šíření americké finanční a poté světové krize.....	24
Obrázek 4 Ukazatel vývoje pojistného trhu v ČR za rok 2007/2008	51
Obrázek 5 Počet pojištěných vozidel v databázi ČKP.....	66

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled příčin světové krize podle jednotlivých kategorií	22
Tabulka 2 Skupina G20	26
Tabulka 3 Prognózy vývoje hlavních ekonomických ukazatelů v OECD.....	27
Tabulka 4 Hlavní makroekonomické indikátory od roku 2008-2010.....	30
Tabulka 5 Vývoj průměrné ceny POV ručení	63
Tabulka 6 Statistika pojistných podvodů členů ČAP za rok 2007	71
Tabulka 7 Statistika pojistných podvodů členů ČAP za rok 2013	72

Seznam grafů

Graf 1 Úvěry USA/EU a propady, nárůst objemu variabilních hypoték	20
Graf 2 Vývoj předepsaného pojistného	52
Graf 3 Vývoj meziroční změny předepsaného pojistného celkově	54
Graf 4 Vývoj prodeje životního pojištění od 2012-2016.....	58
Graf 5 Vývoj v neživotním pojištění	62
Graf 6 Průměrná výše škody z POV ručení	69
Graf 7 Škodní průběh vůči přijatému pojistnému.....	69
Graf 8 Statistika odhalených pojistných podvodů v období 2012-2016.....	72

Seznam použitých zkratk

apod. a podobně

atd. a tak dále

č. číslo

tzv. takzvaně

tj. to jest, to je

ČAP-Česká asociace pojišťoven

ČNB-Česká národní banka

ČKP-Česká kancelář pojistitelů

WTO-The World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

POV – pojištění Odpovědnosti z provozu vozidla

NOZ-Nový občanský zákoník

HDP-Hrubý domácí produkt

EU-Evropská Unie

PPZ-Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

1 Úvod

Téma světové hospodářské krize, její projevy a dopady v českém pojišťovníctví, jsem si vybral z toho důvodu, jelikož od roku 2000 pracuji v tomto prostředí. Do roku 2013 jsem byl zaměstnancem jedné z nadnárodních pojišťoven a to v obchodní službě, od 1.8.2013 jsem členem největší nezávislé makléřské sítě v ČR.

V dnešní době dynamických změn a rychle se vyvíjejícího konkurenčního prostředí, se zvyšují tlaky zákazníků na nižší cenu výrobků a služeb a tento trend se nevyhnul ani mému oboru.

V posledních letech je díky tomu nevyhnutelné, aby pojišťovny prováděly metodickou změnu pojistných produktů i výše pojistného a to jak pro privátní klientelu, tak i pro podnikatelskou sféru.

Pojem krize (latinsky crisis) se v ekonomii označuje jako nestabilní/těžký stav spojený s hrozícími nebo již uskutečněnými prudkými změnami ekonomických podmínek. V této diplomové práci se tedy proto pojem "krize" bude používat jako synonymum hospodářských problémů různého druhu.

Diplomová práce se tedy zabývá počátkem a projevem hospodářské a finanční krize ve Světě i v České republice, její vliv na české pojišťovníctví a zjištěním, jakou fází, zda pozitivní, či negativní, se tento obor vyvíjel v době po roce 2008.

2 Cíle práce a metodika

2.1 Cíle práce

Hlavním cílem této práce je charakterizovat hospodářskou krizi, její vývoj a dopad na pojistném trhu v rámci České republiky.

Dílčím cílem je posoudit, zda ve vybraném segmentu pojištění došlo k příznivému vývoji a v jakém k opačnému vývoji. Konkrétně na oblast pojištění Odpovědnosti z provozu vozidla a životního a neživotního pojištění.

Závěr je věnován resumé zpracovaných výsledků a zjištění, kde bude vypracován návrh doporučení, které má popř. zlepšit situaci v pojišťovnictví v rámci českého trhu.

2.3 Metodika práce

Diplomová práce vychází z předpokladu systematického zpracování teoretických východisek v rámci literární rešerše, s využitím popisné metody na základě syntézy poznatků získaných z odborné literatury, tematicky zaměřené na problematiku pojišťovnictví. Vznik, průběh a dopady hospodářské krize počínající hypoteční krizí v USA v roce 2008.

K naplnění deklarovaných cílů diplomové práce bude využita analýza opatření přijímaných v rámci řešení hospodářské krize, jejich dopadů na fungování pojistného trhu České republiky a ekonomickou výkonnost v rámci vybraného segmentu českého pojistného trhu.

V rámci diplomové práce v teoretické části budou zpracována popisnou metodou na základě samostudia tematicky zaměřené odborné literatury a příslušných zákonů v oblasti pojišťovnictví.

Ostatní metody, které jsou v diplomové práci použity, patří do strukturovaných analýz s jednoduchými vyhodnocovacími postupy na bázi logiky a dedukce. Závěr je zpracován konceptuálně a koncepčně.

3 Hospodářská a finanční krize

Již více než 9 let se objevuje slovo krize ve spojení s několika přívlastky: hypoteční, kreditní, finanční, hospodářská. Jednotlivé přívlastky se objevovaly a mizely, tak, jak se krize přetvářela a měnila. Úroveň hospodářské činnosti v nejsilnějších západních ekonomikách byla v tomto období o 7 až 15% nižší, než kolik naznačovaly prognózy před vypuknutím krize. Bez rozumného růstu se nemohou uspokojovat nároky, které se stanovily předtím, zaopatření v důchodu, zdravotní péči, školství, po velké burzovní zisky. Tyto sliby je možné plnit jen tehdy, poroste-li naše ekonomika tempem, jakému lidé přivykli.¹

3.1 Počátek krize

Finanční krize začala podle zjištěných zdrojů v březnu 2007, vyvrcholila nejvíce na podzim roku 2008. Přinesla změnu Wall streetu v jeho dosavadní podobě, tedy systém amerického investičního bankovníctví. Finanční krize způsobila největší objem státních intervencí do finančního systému. Dále zanikly některé typy finančních kontraktů a derivátů.²

„V USA působí kolem patnácti tisíc profesionálních ekonomů, ale pouze jen 10 nebo 12 z nich bylo schopno předpovědět nadcházející krizi, tudíž je jen velmi, velmi málo ekonomů, kteří mohou být na sebe hrdí“, uvedl ekonom James Galbraith.

„Na americkou ekonomiku se žene pohroma“, neúnavně hlásal od roku 2002 ve svých komentářích a televizních show ekonom Peter Schiff. Málokdo mu věřil a odborníci se mu před miliony diváků na obrazovkách vysmívali. *"Situace bude opravdu vážná, nehledě na to, jestli to začne v roce 2007 nebo 2008. Potrvá to roky. Hlavním problémem americké ekonomiky je nadměrná spotřeba a půjčky a nedostatek produkce a úspor,"* odpověděl Schiff v roce 2006 v pořadu televize CNBC na otázku, proč si myslí, že na USA

¹ STEPHEN D. KING, *Až dojdou peníze, Konec západního blahobytu*, Paseka, 286 stran, ISBN 978-80-7432-493-22014, str. 11

² PAVEL HNÁT, *Dopad současné Finanční A Hospodářské Krize Na Obchod A Jeho Governance*, VŠE v Praze, 2009, Praha: Grada, 2010, 266 stran, ISBN 978-80-247-3583-2, str.7

udeří recese.³ Ve druhé polovině roku 2008 se ve světové ekonomice naplno projeví efekty ekonomické krize, která je kvůli svým příčinám, rozsahu a geografickému záběru označována za globální finanční a ekonomickou krizi. Její vliv na ekonomiky členských států WTO, toky zboží, služeb a investic ve světové ekonomice, stejně tak i ve světovém finančním a ekonomickém řádu, představovaly zásadní výzvu pro proces mnohostranné liberalizace obchodu.⁴

3.2 Obchod a jeho vývoj

Pro definici pojmu „mezinárodní obchod“ je žádoucí nejprve vymezit kategorii „obchod“ obecně.

V současné době se touto otázkou zabývá větev ekonomická, teorie nazývaná **obchodní věda** (angl. science of trade, příp. science of commerce, nem. Handelswissenschaft).

Obchod obecně: lze definovat jako reálné a finanční hospodářské transakce, vztahující se ke směně zboží a služeb, u nichž dochází k oddělení osob výrobce a spotřebitele v prostoru a čase, v důsledku dělby práce, tj. k tvorbě trhu, obchod tvoří nedílnou součást tržní ekonomiky a jednu z nejstarších forem společenských vztahů.

Zahraniční obchod: (angl. external, někdy také foreign, trade) lze definovat jako obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou, či více národními ekonomikami, příp. také obchod jednoho státu s jinými státy, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik.⁵

³ PAVEL KOHOUT, *Finance Po Krizi : Důsledky Hospodářské Recese A Co Bude Dál / 2.* Rozšířené Vydání, Praha : Grada, 2010 , 266 stran, ISBN 978-80-247-3583-2 str. 79-80

⁴ PAVEL HNÁT, *Dopad současné Finanční a Hospodářské krize na obchod a jeho governance*, VŠE v Praze, 200924 stran, ISBN 978-80-245-1617-2, str.8-9

⁵ LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str.13-17

3.2.1 Tradiční a netradiční formy zahraničního obchodu

Export- přechod zboží a služeb z domácí ekonomiky do zahraničí (prodej rezidenta nerezidentovi), příp. přes hranice státu do ciziny

Import- přechod zboží a služeb ze zahraničí do domácí ekonomiky (prodej nerezidenta rezidentovi), příp. přes hranice státu ze zahraničí

Reexport- dovoz zboží rezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí s následným vývozem, kombinace importu a exportu

Mezinárodní obchod- (angl. international trade) lze definovat jako souhrn zahraničně obchodních aktivit dvou a více národních ekonomik, příp. států, shodují-li se jejich hranice s hranicí ekonomik, je tedy součtem dvou a více zahraničních obchodů. Jedná se o druh mezinárodních ekonomických vztahů, reálné ekonomické transakce se zahraničním prvkem mezi subjekty světové ekonomiky⁶

3.3 Vývoj světového obchodu

Vyspělé země byly krizí postihnuty více. Světový obchod se ke konci roku 2008 a na počátku roku 2009 prudce snížil. V listopadu 2008 o 5%, v prosinci 2008 a lednu 2009 o 7%. Což znamenalo meziroční pokles objemu mezinárodního obchodu o 17%. V dolarovém vyjádření se hodnota obchodu snížila prakticky ve všech zemích, napomohl tomu i pokles ceny komodit a apreciací (zhodnocení měny v systému plovoucích měnových kurzů), s tím, jak se zintenzovňovala počáteční finanční krize. Rozsah a rychlost finanční krize se ukázaly v porovnání dat před jejím vypuknutím.

Světový obchod se službami se podle dostupných dat ve třetím kvartále 2008 snížil poprvé od roku 2006. Meziměsíční vývoj obchodu od září 2008 do února 2009 byl ještě negativnější, když mnoho zemí vykazovalo 20% až 30% meziročního poklesu obchodu, například dovoz Číny v lednu klesl o 43% oproti předchozímu roku. Ačkoliv takto

⁶ LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str.13-17

omezená data nemohou sloužit k vyvození závěru, jasně se ukázalo, jak se světový obchod v této době nacházel.⁷

3.4 Hypoteční krize v USA

Hypoteční krize začala výrazným a zcela nečekaným nárůstem počtu nesplacených úvěrů, což spustilo řetězovou reakci napříč celým finančním sektorem.⁸ Krize tak vznikla kvůli kombinaci celé řady faktorů. Vzhledem ke skutečnosti, že tato krize přerostla v jednu z největších poválečných krizí, jsou příčiny často politizovány a neexistuje pak shoda, zda za ni může příliš mnoho regulace anebo nedostatek regulace ze strany států a mezinárodních organizací zaměřených na ekonomiku. Mezi ekonomy a politiky neexistuje ani shoda na tom, jak moc jednotlivé věci ke krizi přispěly.

Hypoteční krize vyvolala světovou finanční krizi a stala se tak její nedílnou součástí. Obecně platí, že pokud se píše o problémech hypoték, zdá se, jako by tyto problémy zmizely s krachem banky Lehman Brothers. Ve skutečnosti nezmizely, jen ustoupily hlavnímu zájmu médií a problém špatných hypotečních úvěrů byl řešen v rámci celkových problémů trhu.

Po krachu Lehman Brothers se finanční systém potýkal s nedostatečnou likviditou, insolventností finančních institucí, nárůstem volatility výnosových měr finančních instrumentů, výrazným poklesem hodnoty finančních a nefinančních aktiv a podstatným snížením rozsahu alokace úspor ve finančním systému. V důsledku toho neustála situace největší americká spořitelna Washington Mutual a 25. září 2008 oznámila bankrot, jednalo se tak o největší bankrot v dějinách Spojených států.

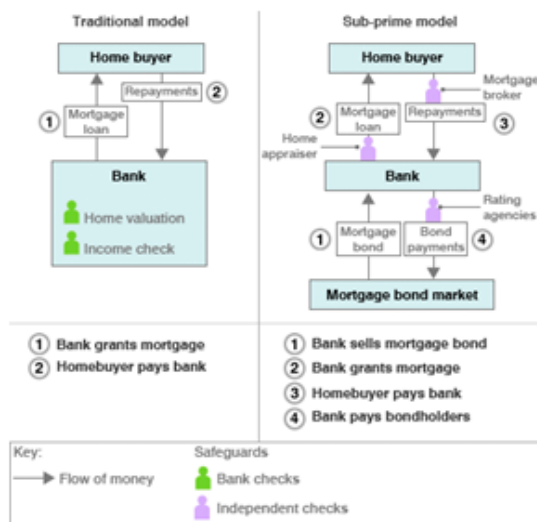
V tom okamžiku přestaly banky, v obavě před ztrátou důvěry vkladatelů, prakticky půjčovat peníze, anebo půjčovaly jen na velmi vysoký úrok. Tento stav se nazývá anglicky credit crunch. To je pro ekonomiku, zejména v USA, kde je ekonomika postavena na dostupnosti peněz velkým problémem. Jak vypadal původní model a následně „nový“ model je zřejmé z obrázku č. 1.

⁷ PAVEL HNÁT, *Dopad současné Finanční a Hospodářské krize na obchod a jeho governance*, VŠE v Praze 24 stran, ISBN 978-80-245-1617-2, str.8,9

⁸ THOMAS E. WOODS JR., *Krach*, Dokořán, Praha, 2010, 222 STRAN, ISBN 978-80-7363-273-1, str. 32-35

Obrázek 1 Počátky hypoteční krize

Počátky hypoteční krize: původní a nový obchodní model

•BBC News 24, The US sub-prime crisis in graphics, 21 November 2007

Tradiční model: hypoteční banka
 Financuje z vlastních deposit
 (riziko tržních úrokových sazeb
 vyústilo v krizi spořitelny
 Savings&Loans v 80. letech)

**Nový model s financováním z
 celosvětového finančního
 trhu – riziko se rozkládá:**

1. Cenné papíry vydávané finančními společnostmi Fannie Mae a Freddie Mac garantovanými US Congresem – Podpora vlastnického bydlení
2. Později balíčky vydávané soukromými bankami
3. – soutěž kdo zabalí do balíčku riskantnější hypotéky – občanů, kteří by nikdy neměli na hypoteční úvěr

Americká úvěrová krize a dopady v Evropě

Slide 2

eeip a.s.
<http://ies.fsv.cuni.cz>
www.eeip.cz

Zdroj: FONTES RERUM⁹

Firmy ve Spojených státech financují běžné věci jako je výplata mezd, platba dodavatelům atp. pomocí bankovních úvěrů, či formou krátkodobých dluhopisů, které vyrovnávají v okamžiku, kdy je jim proplacena faktura. Po září 2008 si mnoho firem nemohlo půjčit provozní kapitál a musely omezit výrobu a snížit stav zaměstnanců. Lidé začali méně utrácet a firmám klesal odbyt. Krize likvidity tak zmrazila úvěrový trh a kvůli snížené spotřebě poklesl HDP, čímž se ekonomika dostala do recese. Kvůli skutečnosti, že do cenných papírů krytých americkými hypotékami investovala celá řada podniků mimo USA, se krize stala celosvětovou.¹⁰

⁹ FONTES RERUM, seminář „Americká finanční krize a její dopady na ČR“, 21.10.2008, uveřejněné na <http://www.fontes-rerum.cz/index.php?id=6&pg=all> str. 23

¹⁰ FONTES RERUM, seminář „Americká finanční krize a její dopady na ČR“, 21.10.2008, str. 22-24

Prokázala se chybná politika americké centrální banky. Při splasknutí „internetové bubliny“ - *dot-com-bubble* v roce 2000 a tržním zakolísání po teroristickém útoku v New Yorku ze dne 11. září 2001, napumpoval FED následně do trhu likviditu a snížil úrokové sazby až na jedno procento. Na přelomu let 2006/2007 úrokové sazby naopak zvedl na více než pět procent, takže někteří dlužníci začali mít problémy se splácením úvěrů. To se týká hlavně hypotečních úvěrů, které banky poskytly méně spolehlivým klientům.

Lehkomyslně přeprodávané a špatně jištěné druhořadé hypotéky vyplavaly následně na povrch. Strukturované produkty s nimi pak ztratily na ceně. Ceny nemovitostí díky tomu v USA klesly až o čtvrtinu.

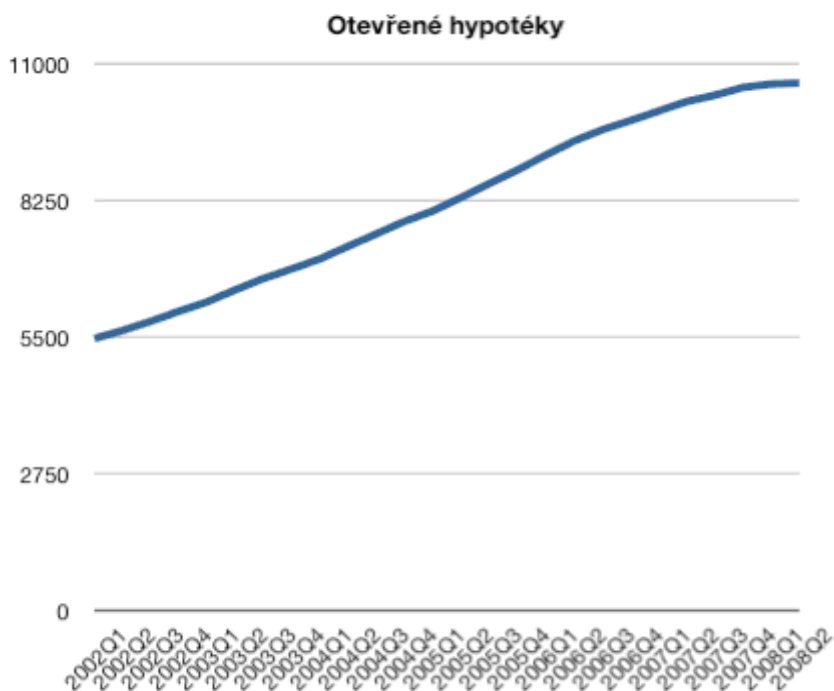
K rozvoji špatných úvěrů přispěl stát svým ochranářstvím. Community Reinvestment Act z roku 1977 uložil bankám poskytovat levné hypotéky chudším občanům v sousedství. Za prezidentování Billa Clintona schválil americký Kongres další zákon, který umožňoval rizikové úvěry převádět do podoby cenných papírů a obchodovat s nimi. Státní intervencionismus nemusí krizi vyřešit, nýbrž může ji dokonce prohloubit. Hospodářské cykly jsou přirozenou součástí tržní ekonomiky. Snažit se je vyhlazovat státními zásahy nebylo nikdy ku prospěchu, neboť vzhledem k časovým zpožděním se cykly více rozkolísají, místo aby se stabilizovaly.¹¹

Vývoj úvěrového „boomu“ od roku 2006 do 2008 je zobrazen na obrázku 1.2. V USA je daleko větší volatilita než v zemích EU.

Na další straně, grafu č. 1 je znázorněn na grafu nárůst otevřených hypoték od roku 2002, jejich oscilace do doby projevu krize, tj. v prvním kvartále 2008.

¹¹ FONTES RERUM, seminář „Americká finanční krize a její dopady na ČR“, 21.10.2008, uveřejněné na <http://www.fontes-rerum.cz/index.php?id=6&pg=all21.10.2008>, str 24-26

Graf 1 Úvěry USA/EU a propady, nárůst objemu variabilních hypoték

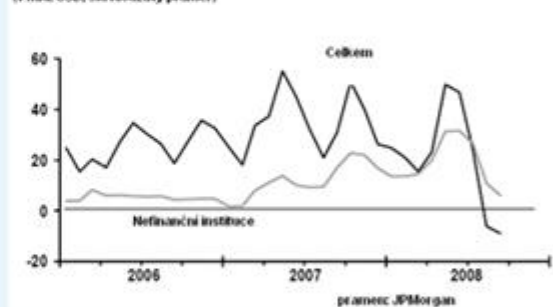

Great deleveraging I. = negace úvěrového boom

Meziroční růst úvěrů v soukromém sektoru (v %)

Čistá emise korporátních dluhopisů s investičním ratingem v USA (v mld. USD, 3M klouzavý průměr)

Zdroj: FONTES RERUM¹²

¹² FONTES RERUM, seminář „Americká finanční krize a její dopady na ČR“, 21.10.2008, str 38

3.5 Přehled vývoje a příčiny hospodářské a finanční krize

3.5.1 Jako další příčiny světové krize lze uvést

Vývoj světové ekonomiky: růst propojenosti a vzájemné závislosti zemí, mj. u mezinárodního obchodu a mezinárodních kapitálových toků

Specifika jednotlivých zemí: deficit v USA, významný příliv krátkodobého kapitálu do pobaltských zemí, velikost bank na Islandu, závislost na vývozu přírodních zdrojů a růst zahraniční zadluženosti firem v Rusku, pokles konkurenceschopnosti a růst veřejné zadluženosti řady členů EU, atd.

Dlouhodobá závislost rozvojových zemí: vývoz do rozvinutých ekonomik nebo na jejich rozvojové pomoci, což rozšířilo hospodářský pokles i na země méně zapojené do mezinárodního obchodu a kapitálových toků.¹³

Tabulka č. 1 popisuje přehled příčin světové krize podle jednotlivých kategorií, které procesy krizi nastartovaly a v jakých segmentech ekonomiky

¹³ LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str.75

Tabulka 1 Přehled příčin světové krize podle jednotlivých kategorií

Makroekonomická oblast	
Krátkodobý spouštěcí mechanismus:	<ul style="list-style-type: none"> • Laxní poskytování hypotečních úvěrů bez patřičného zajištění domácnostem s nižší úvěruschopností (mj. tzv. <i>subprime mortgage</i>, podprahových hypotečních úvěrů).¹⁴ • Spojování jednotlivých finančních instrumentů a půjček, jejich sekuritizace¹⁵ a následný prodej.
Dlouhodobé příčiny:	<ul style="list-style-type: none"> • Podcenění vzniku nových finančních instrumentů a nedostatečné přizpůsobení regulačního rámce v oblasti finančních derivátů, investičních fondů atd., rozvoj tzv. „stínového“ bankovníctví (nebankovních finančních institucí poskytujících bankovní služby). • Oligopolní struktura ratingových agentur.¹⁶ • Zanedbání systémového rizika, zejména v bankovním sektoru.
Makroekonomická nerovnováha:	<ul style="list-style-type: none"> • Přebytek úspor asijských zemí a zemí produkujících ropu. • Trojnásobný deficit v USA: obchodní, rozpočtový a deficit úspor. • Existence „levných“ peněz po oživení v r. 2002 (dlouhodobě udržované americkou centrální bankou /Fed/, nízké úrokové sazby).
Nadhodnocené očekávání výnosů:	<ul style="list-style-type: none"> • Nové formy nahrazující vlastní jmění (podíly, dluhové instrumenty). • Spekulace bank, firem a spotřebitelů.
Přítěžující faktory:	<ul style="list-style-type: none"> • Měnová a komoditní bublina (rychlý růst cen surovin, ropy a potravin). • Důraz na krátkodobé zisky, laxní účetní pravidla. • Nedostatek surovin, energie a potravin.
Mikroekonomická oblast	
Neadekvátní systém odměňování manažerů:	<ul style="list-style-type: none"> • Bonusy za krátkodobý úspěch a větší důraz na kapitalizaci firem (velikost a hodnotu akcií) než na udržitelnost jejich chodu. • Vyšší zisky z finančního kapitálu než z reálných investic. • Spekulace jako atraktivní profese. • Sliby bezrizikových investic od poradců.
Oblast hospodářské politiky	
Slabá koordinace:	<ul style="list-style-type: none"> • MMF, Světová banka, G20, EU (u evropských dluhových problémů), konkurenční politika, problém daňových rážů. • Podcenění systémového rizika.

Zdroj: autor na základě (Bolotov 2013, s. 5), (Aiginer 2009) a (Lungová 2011).¹⁷

¹⁴ Hypoteční úvěry poskytované domácnostem s nižšími příjmy jsou v USA zvyhodňovány legislativou a podporovány firmami FNMA, FHLMC a GNMA formou záruk, odkupů pohledávek a sekuritizace.

¹⁵ **Sekuritizace** je spojením pohledávek do balíků, které jsou dále prodávány na finančních trzích jako cenné papíry. Nejrozšířenějšími formami sekuritizace před světovou krizí byly **CDO** (*collateralized debt obligations*) – zajištěné dluhové obligace podložené portfoliem finančních aktiv (mj. pohledávek) a **CDS** (*credit default swaps*) – swapy úvěrového selhání u soukromého a v EU veřejného dluhu.

¹⁶ Mj. zájem ratingových agentur o lepší hodnocení finančních instrumentů pro udržení zákazníků (v USA rating cenných papírů je objednáván jejich emitenty, tzv. model „*issuer pays*“).

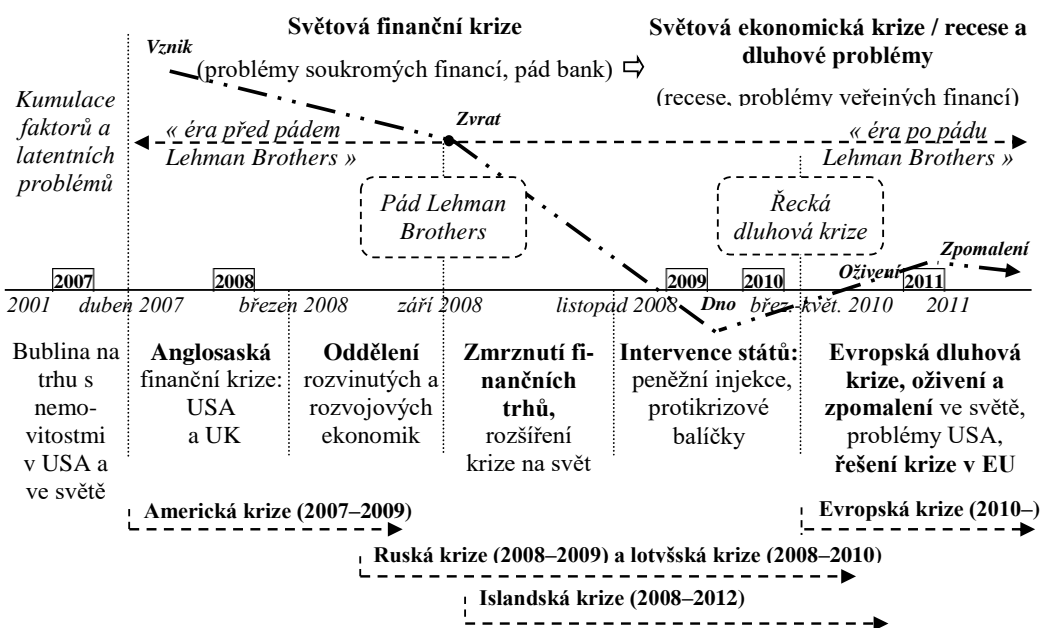
¹⁷ LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str. 78

3.6 Průběh Světové krize v letech 2007- polovina roku 2013

Základní/jednoduchý přístup, který vyčleňuje dvě až tři velké fáze krize

1. **Recesi a dluhové problémy:** u světové krize fáze lze rozlišit dvě období: latentní fázi (před bankrotem) Lehman Brothers a akutní fázi (po bankrotu). Její vznik, průběh a šíření počínaje americkou finanční krizí (2007-2009) je dále zachycen na obrázku č. 2
2. **Etapový přístup člení etapy krize na dvě kritéria:** řešení a následky
3. **Individuální přístup:** nezkoumá krizi jako celek, ale jako soubor provázených problémů

Obrázek 2 Světová krize v letech 2007- polovina roku 2013

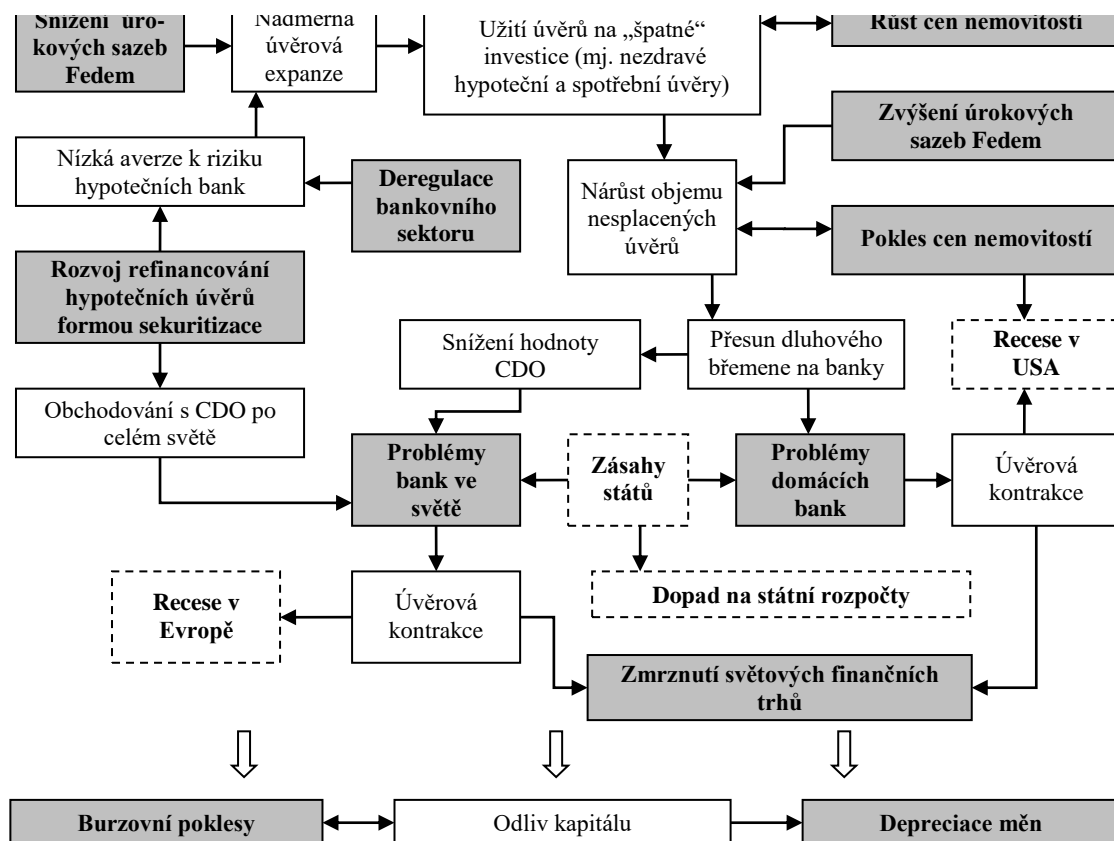
Poznámka: Přerušovanou čárou je zobrazen trend vývoje světové ekonomiky.

Zdroj: (Bolotov 2013, s. 13) a (Bolotov 2012, s. 67)¹⁸

¹⁸LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str.78

Na obrázku č. 2 je zobrazena časová posloupnost od roku 2007–2011, od „splasknutí“ bubliny s nemovitostmi v roce 2007, až do evropské dluhové krize.

Obrázek 3 Vznik, průběh a šíření americké finanční a poté světové krize

Zdroj: (Bolotov 2012, s. 99) a (Kalínská a kol. 2010, s. 1)¹⁹

Obrázek č. 3 zaznamenal vznik a průběh hospodářské a finanční krize, kdy se vzájemně projevovaly procesy, následně prolínaly a skončilo vše krizí ve světovém měřítku.

¹⁹ LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4, str.79

3.7 Ostatní ukazatele

Hrubý domácí produkt (HDP), v mezinárodních pramenech **GDP** z anglického Gross Domestic Product) je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období na určitém území. Tento ukazatel se používá v makroekonomii pro určování výkonnosti ekonomiky států. Časovým obdobím bývá obvykle rok. V mezinárodních srovnáních se také používá HDP na obyvatele (HDP na hlavu).

Produkt je toková veličina (udává se v penězích za určité časové období). Na rozdíl od bohatství, které představuje stav, představuje produkt přírůstek bohatství. Z analýz vyplývá příčinná souvislost HDP se spotřebou energie.²⁰(HDP je tedy téměř vyjádřením míry spotřeby bez ohledu na kvalitu produktu).

HDP je klíčovým ukazatelem vývoje národního hospodářství, měří výkonnost ekonomiky. Jde o ukazatel shrnující nově vytvořené hodnoty, který slouží k odhadu ekonomického rozvoje země. HDP ve finančním vyjádření představuje hodnotu všeho, co bylo nově v zemi vytvořeno za sledované období.

Přívlastek **hrubý/čistý produkt** určuje, jestli je do výsledku započítáno opotřebení kapitálu:

$$\text{čistý produkt} = \text{hrubý produkt} - \text{opotřebení kapitálu}$$

Přívlastek **domácí/národní produkt** rozlišuje mezi produktem vytvořeným na určitém území (domácí produkt) a produktem vytvořeným výrobními faktory příslušníky určitého národa (národní produkt):

$$\text{národní produkt} = \text{domácí produkt} + \text{produkt českých firem v cizině} - \text{produkt cizích firem v ČR}$$

Porovnávají se údaje HDP z různých let, je vhodné kompenzovat změnu hodnoty peněz (inflaci případně deflaci).

²⁰ Dostupné na <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>

Reálný produkt (očistěný o inflaci) získá se tak, že **nominální produkt** (počítaný v běžných cenách) vydělíme hodnotou deflátoru HDP (cenového indexu, který zahrnuje změnu cen všech statků v ekonomice).

3.7.1 G20

je skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank, tj. členy 19 států a Jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Na periodických schůzkách se také scházejí jejich nejvyšší exekutivní představitelé – předsedové vlád či hlavy států. Celkově ekonomiky G20 představují 85 % světového hrubého domácího produktu, 80 % mezinárodního obchodu a dvě třetiny světové populace.

Tabulka 2 Skupina G20

Základní ukazatele skupiny G20, rok 2007			
Země/skupina zemí	HDP (v mil.USD)	HDP na obyvatele (v USD)	Počet obyvatel (v tisících)
Argentina	266 041	6 730	39 531
Austrálie	921 725	44 435	20 743
Brazílie	1 346 927	7 023	191 791
Čína	3 286 881	2 517	1 305 728
EU7	16 770 311	33 906	494 927
Francie	2 567 210	40 408	63 532
Indie	1 136 921	973	1 169 016
Indonésie	432 607	1 868	231 627
Itálie	2 092 781	35 545	58 877
Japonsko	4 395 398	34 348	127 967
JAR	277 825	5 719	48 577
Jižní Korea	939 717	19 487	48 224
Kanada	1 419 952	43 191	32 876
Mexiko	889 180	8 346	106 535
Německo	3 302 252	39 979	82 599
Rusko	1 284 698	9 016	142 499
Saudská Arábie	384 423	15 542	24 735
Turecko	484 976	6 477	74 877
USA	13 816 049	44 594	309 817
Velká Británie	2 738 278	45 060	60 997
Podíl na světovém ukazateli	88,54%		65,50%

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje Hnát²¹

²¹ PAVEL HNÁT, *Dopad současné finanční a hospodářské krize na obchod a jeho governance*, VŠE v Praze, 2009, 24 stran, ISBN 978-80-245-1617-2, str.13

Ve spojitosti s HDP se uvádí dva základní termíny:

Ekonomická síla: vyjádření absolutní velikosti HDP, pokud bude mít mezinárodní srovnání, je možné např. zjistit, že ekonomika USA je nejsilnější – tj. absolutní velikost HDP USA a je větší než u ostatních zemí

Ekonomická úroveň: odráží HDP na osobu, tedy se jedná o rámcové znázornění životní úrovně obyvatelstva dané země. Např. Německo má vyšší ekonomickou úroveň než Egypt²²

3.7.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (zkráceně OECD z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)

je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 (zakládacím dokumentem byl podepsán 14. prosince 1960) transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu.

OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů.

Mezi hlavní orgány OECD patří rada, složená z ministrů, coby zástupců členských zemí, dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí. Sídlem sekretariátu OECD je Château de la Muette v Paříži.²³

Tabulka 3 Prognózy vývoje hlavních ekonomických ukazatelů v OECD

²² LIBOR ŽÍDEK, *Dějiny světového hospodářství*, 2. rozšířené vydání, A.Čeněk, s.r.o., Plzeň 2009, 397 stran, ISBN 978-80-7380-184-7, str. 31-32

²³ OECD, dostupné na <http://www.oecd-ilibrary.org/>

Země	Růst HDP (v %)		
	2008	2009	2010
USA	1,1	-2,8	0,9
Japonsko	-0,7	-6,8	0,7
Eurozóna	0,5	-4,8	0
OE CD celkem	0,8	-4,1	0,7
Země	Saldo běžného účtu (v % k HDP)		
	2008	2009	2010
USA	-4,7	-2,3	-2,4
Japonsko	3,2	1,4	1,9
Eurozóna	-0,4	-1,1	-1
OE CD celkem	-1,4	-0,9	-0,9
Země	Nezaměstnanost (v %)		
	2008	2009	2010
USA	5,8	9,3	10,1
Japonsko	4	5,2	5,7
Eurozóna	7,5	10	12
OE CD celkem	5,9	8,5	9,8
Země	Saldo vládního rozpočtu (v % k HDP)		
	2008	2009	2010
USA	-5,9	-10,2	-11,2
Japonsko	-2,7	-7,8	-8,7
Eurozóna	-1,9	-5,6	-7
OE CD celkem	-3,2	-7,7	-8,8

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje Hnát²⁴

Tabulka č. 3 znázorňuje, jak vypadala predikce v roce 2008 na další 2 roky v zemích OECD. Je zde patrné, že se očekávaly negativní ekonomické výsledky ve všech uvedených ukazatelích.

²⁴ PAVEL HNÁT, *Dopad současné finanční a hospodářské krize na obchod a jeho governance*, VŠE v Praze, 2009, 24 stran, ISBN 978-80-245-1617-2, str. 19

3.8 Projevy hospodářské a finanční krize v ČR

ČR byla ve 4. čtvrtletí 2008 naplno zasažena světovou ekonomickou krizí a vstoupila do recese. Propad pokračoval také v 1. čtvrtletí 2009, sezónně očištěný **reálný HDP** se za tato dvě čtvrtletí snížil o 5,0 % (*proti 6,0 % podle říjnových dat ČSÚ*). K obratu došlo ve 2. čtvrtletí 2009, kdy sezónně očištěný HDP mezičtvrtletně vzrostl o 0,2 % (*proti 0,1 %*). Ve 3. čtvrtletí 2009 se růst zrychlil na 0,8 % (*proti 0,4 %*). Vzhledem k revizi předcházejících čtvrtletí to znamená meziroční propad HDP ve stálých cenách v 3. čtvrtletí 2009 o 4,7 % (*proti poklesu o 6,3 %*). Postupně se projevuje obnovování růstu ekonomik našich hlavních obchodních partnerů. Vývoj před koncem roku 2009 nebyl ovlivněn restriktivními fiskálními opatřeními. Ta se začnou projevovat až v roce 2010, v případě některých obchodních partnerů i později. Ve 4. čtvrtletí roku 2009 ekonomika pravděpodobně dále oživovala. Na počátku roku 2010 by se měl projevit vliv stabilizačních opatření jednorázovým mezičtvrtletním poklesem o 0,2 %. Zlepšené vnější podmínky by měl postupně kompenzovat restriktivní dopad stabilizačních opatření. Hlavním růstovým faktorem by se měl stát příspěvek zahraničního obchodu místo dosavadní spotřeby domácností a výdajů vládních institucí.²⁵

HDP v roce 2009 klesl o 4.1% oproti roku 2008, v dalších letech byl alespoň nad hranicí 2% do plusu.

Oproti tomu se díky menší poptávce snížila cena ropy v roce 2009 na 62USD za barel.

Spotřeba domácností klesala v závislosti na ekonomických ukazatelích a firmy i domácnosti začaly více šetřit.

Průměrná míra inflace byla ale největší za posledních 10 let v roce 2008, ve výši 6,3%.

Míra nezaměstnanosti v roce 2008 ze 4% se v roce 2010 zvýšila na 7,3%.

²⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, dostupné na <http://www.mfcr.cz/>

V tabulce č. 4 je znázorněn růst a propad v % v různých parametrech, kde je patrné, že v ČR krize vystoupila hlavně na přelomu 2009/2010, aktuální stav ekonomiky je součástí přílohy Diplomové práce.

Tabulka 4 Hlavní makroekonomické indikátory od roku 2008-2010

		2008	2009	2010	2011	2012	2011	2012
					Aktuální predikce		Minulá predikce	
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,5	-4,1	2,3	2,1	1	2,5	2,5
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	3,6	-0,2	0,2	-0,6	-0,5	0,5	2
Spotřeba vlády	růst v %, s.c.	1,1	2,6	-0,1	-1,2	-0,5	-2,4	-2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	-1,5	-7,9	-3,1	2,1	1,4	1,9	3,2
Příspěvek ZO k růstu HDP	p.b., s.c.	1,3	-0,6	1	1,7	1	1,9	1,1
Deflátor HDP	růst v %	1,8	2,5	-1,2	0	1,7	-0,8	2,6
Průměrná míra inflace	%	6,3	1	1,5	1,9	3,2	2,3	3,5
Zaměstnanost (VŠPS)	růst v %	1,6	-1,4	-1	0,4	-0,2	0,2	0,4
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	průměr v %	4,4	6,7	7,3	6,9	6,9	6,7	6,4
Objem mezd a platů	růst v %, b.c.	8,7	0	1,2	2,3	2,7	2,3	4,4
Podíl BÚ na HDP	%	-2,2	-2,5	-3,2	-3,1	-3,3	-3,9	-3,6
Předpoklady:								
Směnný kurz CZK/EUR		24,9	26,4	25,3	24,3	23,9	24,2	23,5
Dlouhodobé úrokové sazby	% p.a.	4,6	4,7	3,7	3,7	3,7	4	4,3
Ropa Brent	USD/barel	98	62	80	110	107	110	112
HDP eurozóny (EA12)	růst v %, s.c.	0,4	-4,2	1,8	1,7	1	1,9	2

Zdroj: Ministerstvo financí ČR²⁶

²⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, dostupné na <http://www.mfcr.cz/>

3.8.1 Zadluženost zemí ve světě

Verejný dluh všech zemí stoupá každou vteřinu. V ČR aktuálně činí necelých 180 tisíc Kč na jednoho obyvatele.²⁷

Při mezinárodním srovnání je zadluženost Česka podprůměrná, problémem je však vysoké tempo růstu dluhu v posledních deseti letech

Zjednodušeně řečeno veřejný dluh jsou pohledávky ostatních subjektů vůči státu. **Verejný dluh je ještě vyšší než státní dluh, zahrnuje totiž i dluhy mimorozpočtových fondů či místních rozpočtů.** Prvotní příčinou veřejného dluhu je deficitní státní hospodaření. Každoroční státní schodky prohlubují veřejný dluh. Míru veřejného dluhu (měřeno v % k HDP) pravidelně sestavuje několik mezinárodních institucí, např. Eurostat, CIA, OECD či Mezinárodní měnový fond. Údaje každoročně zveřejňované jednotlivými institucemi se mírně liší, trendy či pořadí zemí však nikoliv.

Verejný dluh je dluhem občanů státu.

Konečným plátcem veřejného dluhu ve všech zemích světa jsou občané. Vysoký veřejný dluh zatěžuje budoucí generace, které budou muset platit vyšší daně a čerpat nižší státní výhody. Vysoká zadluženost ohrožuje domácí ekonomiku. Klesá důvěra investorů v domácí trh, dochází k úniku kapitálu do zahraničí a půjčit si na zaplacení právě splatných dluhů je těžší a hlavně dražší.²⁸ **Právě vysoká zadluženost a nepřesná statistika důležitých ekonomických ukazatelů stála za současnými problémy řecké ekonomiky.** Řecká v té době vláda připustila, že obsluha velkého splatného státního dluhu v roce 2010 může být nad jejich možnosti. Na tuto zprávu samozřejmě reagovaly finanční trhy, následkem toho Euro pokleslo k hodnotě dolaru či jenu. Výhodou Řecka je, že je členem eurozóny.

²⁷ ČNB dostupné na <http://www.cnb.cz/>

²⁸ MARTIN POTUČEK, *Cesty z Krize*, Slon, 2011, 135 STRAN, ISBN 978-80-7419-057-5, str. 43

Řecku přislíbily finanční pomoc země eurozóny (cca. 30 miliard eur) a Mezinárodní měnový fond (cca. 15 miliard eur). Tato finanční pomoc uklidnila finanční trhy a posílila důvěru v řeckou ekonomiku. Půjčka Řecka k úhradě splatných závazků tak vyjde díky této pomoci levněji. Ozdravení veřejných financí může probíhat v Řecku méně bolestivě a postupněji. S problémy se však potýká i maďarská či portugalská ekonomika. Nezdravé veřejné finance tedy zhoršují ekonomické postavení země a snižují životní úroveň většiny občanů.²⁹

3.8.2 Vývoj zadluženosti v EU

Fakta: **ještě v roce 1979** činil poměr veřejného dluhu HDP v západním Německu pouhých 27,9%. Ve Francii 31,4%. V Itálii „pouhých“ 60,7%. V Řecku 30,8%. Míra zadluženosti celé Evropské unie (všech 27 zemí) se od roku 2000 do konce roku 2008 snížila o 0,4 % (z 61,9 % k HDP na 61,5 % k HDP). Dle Eurostatu byla nejvyšší zadluženost z členských zemí EU na konci roku 2008 v Itálii (105,8 % k HDP) a Řecku (99,8 % k HDP). **V Česku byla devátá nejnižší (30,0 % k HDP)**. Nejnižší míra veřejného dluhu byla v Estonsku (4,6 % k HDP) a Lucembursku (13,5 % k HDP). Rozdíly v míře zadlužení mezi členskými zeměmi EU jsou tedy značné. Stejně tak se liší vývoj veřejného dluhu v letech 2000 až 2008. Zatímco v některých zemích veřejný dluh rostl, v některých klesal. **Nejvíce vzrostl v letech 2000 až 2008 veřejný dluh v Maďarsku (o 17,9 %), Portugalsku (o 15,8 %) a v Česku (o 11,5 %)**. Naopak nejvíce snížilo veřejný dluh Bulharsko (o 60,2 %) a Slovensko (o 22,6 %). Dalšími zeměmi, které snížily míru veřejného dluhu v tomto období jsou: Španělsko, Belgie, Dánsko, Švédsko, Finsko, Rumunsko, Litva, Slovinsko, Řecko, Rakousko, Itálie. Absolutní výše veřejného dluhu není v Česku prozatím příliš vysoká, ale problémem je jeho růst. **Rožpočtová disciplína je pro budoucnost všech vyspělých zemí velmi důležitá.**³⁰

Pokles hospodářského růstu a exploze dluhů jsou doprovázeny nárůstem nezaměstnanosti a to zejména dlouhodobé.

²⁹ Dostupné <http://www.finance.cz>

³⁰ PAVEL KOHOUT, *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma* / 3. ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ, Praha : Grada, 2011, 328 stran, ISBN 978-80-247-4019-5, str. 263

Absolutně nejvíce zadluženou zemí světa je Zimbabwe (304 % k HDP). Z vyspělých zemí světa má nejvyšší veřejný dluh na světě Japonsko (dokonce 192 % k HDP), vlivem krize se zadlužení Japonska během roku zvýšilo o 20 %. Nejvíce krize na výši zadlužení země dolehla na Islandu. Zatímco ještě v roce 2008 činila zadluženost Islandu 23 % k HDP, tak na konci roku 2009 byl Island jedním z nejvíce zadlužených zemí světa (95 % k HDP). Island zařadil časopis Forbes dokonce na čtvrté místo mezi země, které hospodářská krize zasáhla nejcitelněji. Krize výrazně zvýšila zadluženost Islandu, ekonomika poklesla o více než 10 % a kupní síla mezd poklesla v průměru o 10 %.

Dnešní vlády jsou tedy silně zadlužené. Zavazují se k výdajům, které si sotva mohou dovolit. Platební neschopnost-nástroj poprvé uplatněný Eduardem III., je dnes kvůli neschopnosti Řeků splácet peníze svým věřitelům běžným tématem rozhovoru. Politika šetření si na státech vybírá svou daň, nikoliv nepodobnou dopadům zákona o robotnících, kdy nevinní lidé se stávají oběťmi výlučně na základě toho, kde se narodili, viz v nedávné době demonstranti v Aténách, Madridu a Barceloně. Kvůli absenci růstu a naopak trvalému zvyšování státních půjček nám účty nevycházejí... Jak si tedy poradí západní demokracie vůči tomuto bídnému světu?³¹

³¹ STEPHEN D. KING, *Až dojdou peníze, Konec západního blahobytu*, Paseka, 2014, 286 stran, ISBN 978-80-7432-493-2, str. 205-206

4 Konspekt o pojišťovnictví

Pojistná myšlenka je velice humánní a ušlechtilá. Člověk je odpradáвна sužován strachem, obavami i nejistotou. Proto vzniklo pojištění, které zabezpečuje občanům právo na výplatu peněžních prostředků k úhradě potřeb, které vznikají z nahodilých událostí. Zárodky jsou dochovány ze starověku, kde u kulturních národů vznikají rozmanitá sociální zařízení, která lze považovat za předchůdce majetkových a životních pojištění.³²

4.1 Historie ve světě

Přibližně z doby 2000 let před naším letopočtem se dochovaly záznamy na hliněných destičkách o sdružení majitelů velbloudů, které zabezpečovalo své členy proti ztrátám, jež s sebou neslo provozování obchodu a dopravy pomocí karavan. Dále např. ve staré Indii existovalo pojišťování úvěru u určité kasty obchodníků. Staří Féníčané zase vymysleli jakési dopravní pojištění lodí i nákladů.

Za další zmínky o pojišťovací praxi je možné považovat cechy. **Cechy**-hospodářská zřízení tehdejší Evropy, která se vyvíjela z rodinných svazků. Z nich vzešly řemeslnické cechy, jejichž význam se udržel do 18. století. Cechy zakládaly četné mistrovské a tovaryšské pokladnice a bratrstva za účelem podpory členů v nemoci a poskytování pohřebného, čímž byly dány opět základy pojišťování. Kupecké gildy poskytovaly nejen právní ochranu, ale do určité míry i provozovaly pojištění lodní dopravy a požární pojištění.

Nejstarší dochovanou pojistnou smlouvou je námořní pojistka vydaná notářem v italské Pise roku 1385. První řádná požární pojišťovna vznikla v Hamburku roku 1676 jako Generální požární pokladna. Největší pojišťovací systém LLOYDS vzniká v roce 1687 z kavárny pana Edvarda Lloyda, kde se scházeli kupci, makléři a námořníci. Na základě těchto informací vybudoval pan Lloyd největší informační centrum o pohybu lidí, zboží, o haváriích a jejich pojišťování. Tak vznikla největší pojišťovací "burza" na světě.³³

³² MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2, str. 11

³³ MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2, str. 14-15

4.2 Historie v České republice

Historie pojišťovnictví na území dnešní České republiky je doložena od konce 17. století. Roku 1699 podal Jan Kryštof Bořek originální návrh na zavedení povinného požárního pojištění budov v Čechách. V každém městě měl být založen protipožární fond vytvářený příspěvky občanů. K realizaci však nedošlo. V roce 1777 byla zřízena pojišťovna proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, náradí a dobytku, která však neměla dlouhého trvání. Po roce 1822 zahájily činnost na českém území dvě "zahraniční" pojišťovny se sídlem ve Vídni a Terstu.

Císařskokrálovský privilegovaný, český, společný, pojišťující ústav, od kterého se nepřetržitě odvíjí tradice českého pojišťovnictví, vznikl v roce 1827. *Název byl později změněn na První česká vzájemná pojišťovna* (zal. r. 1827), Praha. Tato pojišťovna začala provozovat požární pojištění nemovitostí, od roku 1864 pojištění movitostí a krupobitní pojištění a od roku 1909 i životní pojištění a další produkty. První škodu zaplatila pojišťovna v roce 1828 panu J. Lipšanskému z Loučic na panství Žehušickém. Roku 1881 zaplatila za škodu způsobenou požárem Národního divadla téměř 300 tisíc zlatých. Obdobný ústav vznikl téměř současně v Brně. Jeho původní název se změnil na Moravskoslezskou vzájemnou pojišťovnu.

Vlna zakládání českých pojišťoven a pojišťovacích spolků se vzedmula ve druhé polovině 19. století. Vznikaly pojišťovny městské, rolnické a vzájemné. V roce 1869 byla např. založena Slavia, vzájemná pojišťovací banka a v roce 1872 důležitá instituce v zajišťovnictví, *První česká zajišťovací banka v Praze*. Na přelomu století vznikaly další společnosti, mj. v roce 1900 Hasičská vzájemná pojišťovna v Brně.³⁴

Díky odbornosti a politické prozíravosti představitelů pojišťovnictví se podařilo uchránit prostředky klientů během válečného období 1914-1918 a po vzniku samostatné Československé republiky zahájit novou etapu československého pojišťovnictví. Kromě dalších nově založených českých pojišťoven na trhu aktivně působily i zahraniční pojišťovny. Přes útlum pojišťovnictví v období protektorátu za 2. světové války byla

³⁴ MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-21, str. 29-31

výsledkem předválečného období existence celkem 733 pojišťoven, pojišťovacích spolků a zahraničních reprezentací v roce 1945.³⁵

Znárodnění a monopolizace-tento počet subjektů byl znárodněn zestátněním Dekretem prezidenta republiky z 24.října 1945. K řízení pojišťovnictví byla ustavena Pojišťovací rada se sídlem v Praze. Od 1.1.1947 bylo v Československu vytvořeno pouze pět pojišťoven, národních podniků. Po únoru 1948 byl zformován pouze jeden ústav Československá pojišťovna, národní podnik. Tak byl na několik desetiletí přerušen přirozený tržní vývoj pojišťovnictví. V souvislosti s novým federativním uspořádáním státu v roce 1968 byly z jediné Státní pojišťovny vytvořeny dva samostatné subjekty Česká státní pojišťovna se sídlem v Praze a Slovenská štátna poisťovňa se sídlem v Bratislavě, a to s účinností od 1.1.1969. Monopolní období českého, resp. československého pojišťovnictví, trvalo až do počátku devadesátých let.³⁶

S pádem komunistického zřízení v roce 1989/1990 v Československu byla uvolněna cesta k demonopolizaci pojišťovnictví. V transformující se ekonomice směrem k tržnímu hospodářství probíhala současně i dynamická transformace pojišťovnictví. Důležitost procesu byla zvýrazněna tím, že tehdy v ekonomice neexistovala forma tzv. rizikových kapitálů, které slouží k podpoře podnikání v oblastech s nesnadnou identifikací rizika. Pro přizpůsobování se novým podmínkám v oblasti pojišťovnictví, bylo vedle vnitřní rekonstrukce pojišťovnictví, rozhodující ekonomicko-právní prostředí. V ČR tedy zákonem č. 24/1991 Sb. „O pojišťovnictví“, ve Slovenské republice zákonem č. 24/1991 Sb. „O poisťovníctve“. Tyto zákony vytvořily podmínky i pro zřízení instituce státního dozoru nad pojišťovnictvím, jako garanta dodržování zákonem vymezených rámců a pravidel podnikání, ve svém konečném výsledku chránících klienty pojišťoven. Česká státní pojišťovna a Slovenská státní pojišťovna se z důvodu nutné transformace nejprve přeměnily na státní podniky a poté na akciové společnosti.

³⁵ MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2, str. 29-32

³⁶MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2, díl 2, str.301

Souběžně s tím vznikaly další pojišťovací subjekty v ČR i na Slovensku. Kromě nových domácích pojišťoven začaly zde působit i zahraniční pojišťovny.³⁷ ***Ke dni 31.12.1992 bylo Ministerstvem financí zaregistrováno 18 pojišťovacích společností.***

4.3 Obsah pojmu pojišťovnictví

4.3.1 Definice pojištění

= pojištění se označuje jako forma vytváření a používání peněžních rezervních fondů z příspěvků osob na základě dobrovolnosti nebo povinnosti na úhradu škod na majetku, zdraví nebo životě, a to v důsledku živelných událostí nebo jiných nahodilých pojistných událostí.

=Lidská společnost je od pradávna ovlivňována nahodilými silami (povodně), které způsobují škody a ztráty na majetku i životě. Proto se lidstvo těmto jevům pokusilo zabránit. Některé škody způsobené přírodními vlivy nelze odvrátit, ale některé vznikají z pouhé nedokonalosti lidské společnosti.

Zábranné činnosti:

- prevence škod – určitý typ zabránění vzniku, resp. předcházení škodám (např. hromosvody, hráze, přehrady, regulace vodních toků)
- represe škod – tak aby škoda byla co nejmenší (vytváření hasičských záchranných sborů)
- vytváření rezervních fondů – v případě, že nahodilá událost nastane, pak jsou buď materiální nebo ve většině případů peněžní rezervní fondy na pokrytí škod³⁸

RIZIKO

= je možnost vzniku události s výsledkem odchylným od určitého cíle

O riziku se mluví pouze v případě, že odchylka má určitou objektivní pravděpodobnost vzniku.

= je to nejistota, která se dá změřit matematickým či statistickým počtem

³⁷ MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu*, Praha:Novinář, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2, díl 3, str. 312

³⁸ VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ, LITERATURA: POJIŠŤOVNICTVÍ – SKRIPTA 1997 - HISTORIE, POJISTNÉ PRODUKTY, ZÁKLADY POJIŠŤOVNICTVÍ – OMASTA, FOUSEK, CUDoman, dostupné na <http://www.vsfs.cz>

pravděpodobnosti

Vžilo se z italského slova *risio*, které znamená nebezpečí nezdaru.

V pojišťovnictví se rozlišuje:

a) *riziko čisté* = nebezpečí vzniku škod (např. požárem), nebezpečí vzniku variability možných výsledků (dožití resp. nedožítí důchodového věku), nebezpečí záporné odchylky od vytyčeného cíle (podnikatel si zlomí nohu a nemůže dále podnikat a vzniká mu tak újma), nebezpečí chybného rozhodnutí (odpovědnost za škody)

b) *riziko spekulativní* = vzniká v okamžiku, kdy se hovoří o riziku hráče nějaké hazardní hry, či v případě sázení, kdy je výsledkem buď pouze zisk nebo ztráta

Běžné a mimořádné potřeby

Domácnost má během roku běžné příjmy a běžné výdaje se kterými zpravidla počítá. Proto běžné potřeby nejsou rizikem – jsme na ně připraveni. Odlišné jsou ale mimořádné potřeby – tyto navíc se rozdělují na:

- *předvídané mimořádné potřeby* – např. pořízení nové pračky
- *nahodilé mimořádné potřeby* – nelze předpovědět že nastanou, jedná se o situace, kdy na ně není možná příprava a není možné nějak je překlenout tak, aby nezpůsobily velkou škodu nebo újmu

Právě tyto nahodilé mimořádné události jsou zájmem pojišťovnictví.

V jakém okamžiku se bude nahodilá událost realizovat:

- 1) v situaci spojené s určitým okamžikem (právě teď – např. uhodil blesk do domu)
- 2) nebo určitá situace trvá po určitou dobu (nemoc)

Výskyt nahodilých událostí:

- a) s absolutní nahodilostí (požár)
- b) s relativní nahodilostí (u životního pojištění kalkulují pojišťovny relativní odhad dožití)

Rozsah události:

- totální maximální škoda
- částečné poškození, kdy lze opravou navrátit původní stav věci či vyléčit zdraví člověka³⁹

Jak se dá snížit riziko:

- vyhýbání se riziku - ne vždy však lze 100% možnost rizika odstranit
- preventivní (zábranné) činnosti - například různá technologická opatření (hlásiče, mříže, alarmy)
- dělení rizika - podnikatel například může rozdělit riziko na dvě nezávislé podnikatelské činnosti (výroby) nebo zemědělec nesoustředí veškeré sklizené seno do jednoho seníku, ale do více
- přenesení rizika - právě pojištěním je riziko přeneseno na jinou instituci - pojišťovnu

Pojištěním se nebezpečí, že vznikne finanční potřeba převádí na pojišťovnu

Pojištění = je rozkládání nových náhodných ztrát (škod) pomocí přenosu (transferu) rizika pojištěných na pojistitele (pojišťovny) a tito pojistitelé odškodňují tyto ztráty formou pojistných dávek

„nových“ – znamená, že pojištění nelze sjednat pro již poškozenou věc (zpětně pojistit)

„náhodné“ – znamená, že se musí jednat o nahodilé jevy a nikoliv situace, jež je možné dopředu uvažovat

„rozkládání“ – znamená, že např. pojišťovna pojistí 100 domů, ale vyplácí pojistnou dávku jen 2 domům, tj. rozděluje vybrané pojistné jako průměrnou škodu, se kterou musela počítat

* Naturální pojištění v ČR není obvyklé. Ve většině případů pojištění má peněžní formu, tj. výplata pojistného plnění probíhá v penězích.⁴⁰

³⁹ ČESKÁ POJIŠŤOVNA, A. S., dostupné na www.cpoj.cz

⁴⁰ VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ, LITERATURA: POJIŠŤOVNICTVÍ – SKRIPTA 1997 - HISTORIE, POJISTNÉ PRODUKTY, ZÁKLADY POJIŠŤOVNICTVÍ – OMASTA, FOUSEK, CUDOMAN, dostupné na <http://www.vsf.s.cz>

Jak vysoké by mělo být pojistné plnění: Základním principem pojištění je navrátit pojištěného do situace před vznikem pojistné události.

Příklad:

Správně a plně pojištěný dům pořízený před 30-ti lety za 500 tis. Kč v době pojistné události, je nutno mít pojištěn na aktuální hodnotu, např. 3 mil. Kč => tak, aby to odpovídalo současné hodnotě všech nákladů pro případ, že jej bude třeba znovu postavit. Pojistitelnost rizika je dána v případě existence dostatečného množství pojištěných jednotek.

Pokud pojišťovna nenajde dostatečný počet pojištěných mezi které rozloží možnou škodu, tak nemůže fungovat.

Co lze pojistit:⁴¹

- škody vzniklé na majetku (věcech) nemovitých i movitých
- škodu ušlého zisku v souvislosti se škodou na věci
- osobu – život nebo smrt člověka, úraz člověka, nemoc člověka (vybrané typy nemocí)
- odpovědnost za škodu – povinné ručení, odpovědnost za škodu na zdraví (způsobení úrazu, nemoci z povolání) + odpovědnost za škodu finanční (daňový poradce)
- škody vzniklé přerušením provozu

⁴¹ www.koop.cz

4.4 Pojišťovací terminologie

Níže jsou abecedně uvedeny nejčastěji užívané výrazy v oboru.⁴²

Agentura	útvár zřízený k jednání či zastupování
Akceptace	přijetí návrhu, např. pojistné smlouvy
Amortizace	postupné snižování hodnoty věci pro její opotřebení
Běžné pojistné	pojistné, které se platí za dohodnutá pojistná období, např. rok, pololetí, dohoda o počátku a délce pojistných období je podstatnou součástí pojistné smlouvy
Bonus	v pojišťovnictví termín užívaný pro zvýhodnění účastníka pojištění, které je mu poskytováno formou slevy na pojistném
Cena	hodnota věci vyjádřená finančně nová cena, kterou je pořizovací cena nové věci časová cena, kterou je nová cena věci snížena o částku odpovídající stupni opotřebení, nebo jiného znehodnocení modifikovaná cena, kterou je pořizovací cena věci vedena v účetnictví, upravená dohodnutým způsobem jiná cena, dohodnutá v pojistné smlouvě pořizovací cena nové věci je cena, za kterou je možno pořídit novou věc v den sjednání pojištění nebo v den pojistné události
Cenina	tiskovina představující finanční hodnotu, která je na ni vyznačena (např. kolky, známky, losy apod.)
Cennost	peníze, ceniny, drahé kovy
Disponent	funkce užívaná pro pracovní a platové zařazení pracovníka, ve většině pojišťoven osoba ověřená rozhodováním v daném odvětví či riziku
Dlužné pojistné	nezaplacené částky pojistného, jejichž splatnost již nastala
Doba vzniku	pojistné události je okamžik, v němž k pojistné události došlo, tedy kdy

⁴² Zdroj ČAP, dostupné na www.cap.cz

	nastala skutečnost, se kterou je spojen vznik povinnosti pojišťovny plnit
Doba trvání	pojištění je doba, na kterou bylo pojištění sjednáno
Expert	znalec v určitém oboru
Jednorázové	plnění je termín pro plnění, které není rozloženo na splátky pojistné je placeno najednou za celou dobu pojištění
Likvidace škody	vyhotovení všech podkladů pro správné plnění pojišťovny
Malus	v pojišťovnictví termín pro znevýhodnění účastníka, který zaviněně zvyšuje rizikovost
Nahodilá událost	je taková událost, o které se odůvodněně předpokládá, že může v době trvání pojištění nastat, neví se však kdy nastane, nebo zda vůbec nastane
Počátek pojištění	vzniká prvním dnem po uzavření pojistné smlouvy, pokud nebylo účastníky dohodnuto, že vznikne již uzavřením pojistné smlouvy nebo později
Podpojištění	pojištění, u něhož byl základ pro výpočet pojistného podle údajů subjektu, který sjednal smlouvu, podhodnocen, tj. uveden nižší hodnotou, než odpovídá skutečnosti
Pojištěný	je ten, na jehož majetek, zdraví nebo na jehož odpovědnost za škody se pojištění vztahuje
Pojistník	je ten, kdo uzavřel s pojistitelem pojistnou smlouvu a je povinen platit pojistné
Pojistná událost	je nahodilá událost, se kterou je spojen vznik povinnosti pojišťovny plnit
Pojistné	úplata za poskytování pojišťovacích služeb
Pojistné podmínky	v širším smyslu předpisem stanovené nebo smluvně dohodnuté podmínky obsahující bližší úpravu pojištění
Pojistný rok	je doba, která začíná dnem uvedeným v pojistné smlouvě jako počátek pojištění a končí uplynutím jednoho roku

Prekluze	zánik práv
Proráta	system výpočtu pojistného - pojistné za část pojistného období (ráta = splátka na dluh)
Příslušenstvím	jsou věci, které patří vlastníku věci hlavní a jsou jí určeny k tomu, věci aby se s hlavní věcí trvale užívaly
PU	pracovní zkratka pro pojistnou(é) událost(i)
Regres	postih
Restant	výraz pro označení počtu dosud nevyřízených spisů likvidací pojistných událostí
Soubor	tvoří věci, které, pro účel pojištění, jsou takové povahy, jaká byla dohodnuta pro vymezení souboru
Spoluúčast	je smluvně nebo právním předpisem založená povinnost pojištěného subjektu nést ze svého určitý podíl na plnění, na něž mu vzniklo právo z pojistné události
Storno	zrušení
Taxace	kontrola uzavřených pojistných smluv, příp. technické výpočty a oceňování rizik
Vinkulace	omezení dispozic s vkladem nebo pohledávkou
Vznikař	slangový výraz pro odborníka na vznik pojištění z pojistně technického hlediska
Zajištění	v pojišťovnictví rozvržení rizika plnění u enormních závazků (stručně: pojištění pojišťovny)
Zákonné pojištění	vzniká nikoliv jako projev dvoustranné vůle pojistnou smlouvu uzavřít, ale na základě skutečnosti uvedené v právním předpise
Získatel	ten, kdo jménem pojišťovny navrhl uzavření smlouvy o pojištění

4.5 Legislativa v českém pojišťovnictví

Aktuální znění zákonů z oblasti pojištění, které řeší vztahy účastníků pojištění vzniklého na základě pojistné smlouvy, podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a dohled nad pojistným trhem, podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí nebo pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.⁴³

Hlavní legislativní předpisy

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí č. 38/2004 Sb.

Zákon o pojistné smlouvě č. 37/2004 Sb.

Zákon o pojišťovnictví č. 363/1999 Sb.

Zákon o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla č. 168/1999 Sb.

Související legislativní přepisy

Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku č. 59/1998 Sb.

Zákon o dani z příjmu č. 586/1992 Sb.

Zákon o pojistném na všeobecném zdravotním pojištění č. 592/1992 Sb.

Zákon o pojistném na sociální zabezpečení č. 589/1992 Sb.

Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.

Zákon o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb.

⁴³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, uveřejněno na <http://www.cnb.cz/>

Zákon o opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti č. 61/1996 Sb.

4.6 Instituce v pojišťovnictví

4.6.1 Česká asociace pojišťoven - ČAP

Základní údaje⁴⁴

ČAP je zájmovým sdružením vytvořeným podle § 20f občanského zákoníku na organizaci a podporu vzájemné pomoci, spolupráce a zabezpečení zájmů pojišťoven a zajišťoven. Asociace je právnickou osobou a jejím sídlem je Praha. Činnost zahájila v lednu 1994. Od roku 1998 je řádným členem Insurance Europe (dříve Evropská pojišťovací a zajišťovací federace - CEA). Jejím posláním je koordinovat, zastupovat, hájit a prosazovat společné zájmy pojišťoven ve vztahu k orgánům státní správy a dalším osobám i ve vztahu k zahraničí.

Členové: řádní členové 28, členové se zvláštním statutem 2

Podíl členských pojišťoven ČAP na předepsaném pojistném v ČR dosahuje 98%.

Hlavní úkoly: zpracovávat připomínky k právním předpisům týkajícím se pojišťovnictví, pojištění nebo jiných zájmů pojišťoven a prosazovat nezbytné úpravy, české i evropské legislativy,

vytvářet nástroje zábrany škod a pojistných podvodů

sjednocovat pravidla a postupy členů v oblasti technické, informační i statistické,

vytvářet informační nástroje pro veřejnost a objektivně a srozumitelně informovat o vývoji pojistného trhu, pojistných produktech a novinkách,

přispívat k odborné informovanosti členů a zabezpečovat vzdělávání,

vytvářet pravidla etického chování v pojišťovnictví, působit při odstraňování rozporů mezi členy asociace, dbát na dodržování zásad.

⁴⁴ www.cap.cz

4.6.2 Česká národní banka (zkr. ČNB)

ČNB jako regulátor finančního trhu zveřejňuje seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu, především s cílem poskytnout laické i odborné veřejnosti možnost ověřit si, zda jsou subjekty, se kterými se mají možnost setkat na českém finančním trhu, oprávněny k nabízení a poskytování finančních služeb. Také vykonává dohled nad pojišťovnami a zajišťovnami, pojišťovacími zprostředkovateli, penzijními fondy, obchodníky s cennými papíry, investičními zprostředkovateli, emitenty cenných papírů, osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví příslušné právní předpisy, také monitoruje neoprávněné podnikání na finančním trhu a za určitých okolností může udělit pokutu i v případě neregulovaných subjektů. ČNB vykonává dohled nad finančním trhem, a to jak **na dálku**, kdy sleduje stabilitu institucí finančního trhu a dodržování povinností, které jim ukládají příslušné právní předpisy, tak i přímo **na místě** v sídle či pobočkách těchto subjektů, prostřednictvím **pravidelných i příležitostných kontrol**. V případě zjištění nedostatků může ČNB postihovat nedodržování stanovených pravidel.

V rámci dohledu na dálku ČNB průběžně sleduje činnost a ekonomickou situaci jednotlivých dohlížených institucí a zároveň vyhodnocuje celkový vývoj na finančním trhu. Díky výkonu dohledu na dálku získává ČNB důležité informace o finanční situaci institucí v České republice, a proto může včas reagovat na možné nedostatky a rizika, které se u nich mohou objevit.⁴⁵

4.6.3 Asociace českých pojišťovacích makléřů- (zkr. AČPM)

Byla založena v březnu 1994 z iniciativy českých kanceláří mezinárodních makléřských firem, které pocit'ovaly nutnost, aby se tyto konkurenční subjekty sdružily k prosazování společných profesních zájmů a ke kultivaci prestiže této nové profese ve sféře českých finančních služeb. K zakladatelům asociace patřily i čtyři firmy s čistě českým kapitálem.

⁴⁵ ČNB, dostupné na http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/

Poslání AČPM spatřuje své hlavní poslání v několika oblastech: legislativa, etika, publicita, vzdělávání, odborné otázky profese, mezinárodní kontakty.

Etika-Prestiž každé profese je ohrožována neetickým chováním některých jedinců. Asociace se snaží možnost takových excesů eliminovat a vyžaduje důsledné dodržování Kodexu etiky. Účinně vyžadovat ho ovšem může jen od vlastních členů

Vzdělávání-Asociace usiluje o zvyšování odborné úrovně pojišťovacích makléřů. Zorganizovala pro ně množství odborných přednášek a seminářů (dříve jak AČPM tak KOPM) a od roku 2001 pořádá pravidelně konference se specializovaným obsahem

Mezinárodní kontakty-v říjnu roku 1998 byla AČPM přijata za člena BIPAR (Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů) a zapojuje se do jejích aktivit. Toto členství, jakož i členství v dalších dvou mezinárodních organizacích (Světová federace pojišťovacích zprostředkovatelů WFII a Partneři zprostředkovatelů POI) pro AČPM znamená, že může jednat využívat cenných informací, které BIPAR zprostředkuje, podílet se na zkušenostech dalších asociací i spoolehnout se na jejich kolegiální pomoc, jednat se může spolupodílet na tvorbě relevantní legislativy Evropské unie⁴⁶

4.6.4 Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí (ČKSLPU)

Komora byla založená 2.12.2002, jejím cílem činnosti je plnění úkolů a cílů uvedených v úvodním ustanovení vyvíjí ČKSLPU vzdělávací a informační činnost. V souladu s platnými právními předpisy vyvíjí i činnost vydavatelskou a nakladatelskou zaměřenou především na vzdělávání a informovanost likvidátorů, vědeckých pracovníků a expertů působící při likvidaci pojistných událostí v České republice.

4.6.5 Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky (zkr. AFIZ)

Byla založena v prosinci 2002 (tehdy pod názvem Asociace registrovaných investičních zprostředkovatelů – ARIZ ČR) jako občanské sdružení, sdružující fyzické a právnické osoby, poskytující službu investičního zprostředkovatele. Založení asociace bylo reakcí na novou právní úpravu, kterou byl vymezen nový předmět podnikání, mimo režim

⁴⁶ www.cap.cz

živnostenského zákona – investiční zprostředkovatel, zaregistrovaný v té době. Komisi pro cenné papíry.

V roce 2004 došlo k rozšíření působnosti asociace na všechny zprostředkovatelské a poradenské činnosti na finančním trhu. Od té doby mohou být členy všechny právnické a fyzické osoby, které působí na finančním trhu jako zprostředkovatelé či poradci.

Asociace má vlastní profesionální odborné zázemí, díky kterému svým členům poskytuje odborné služby a současně hájí zájmy členů při přípravě nové legislativy na finančním trhu.⁴⁷

4.6.6 Česká kancelář pojistitelů (zkr. ČKP)

Česká kancelář pojistitelů byla zřízena zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, jako profesní organizace pojistitelů, kteří jsou na území ČR oprávněni provozovat pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, spravuje garanční fond, ze kterého se hradí škody způsobené nepojištěnými vozidly. Od 1.1.2014 spravuje i fond zábrany škod, do kterého odvádí pojišťovny 3% z přijatého pojistného. Takto získané prostředky budou rozdělovány mezi hasiče, záchranáře a subjekty realizující projekty vedoucí ke zvýšení bezpečnosti na silnicích. Provozuje hraniční pojištění, které se uzavírá při vstupu cizozemského vozidla na území ČR zaplacením pojistného, a to na dobu jeho pobytu na tomto území. Dále Kancelář provozuje informační středisko. Jeho hlavní funkcí je zjišťovat, uchovávat a poskytovat vybrané údaje o pojištění odpovědnosti vozidel registrovaných na území České republiky a uchovávat a poskytovat vybrané údaje o škodních zástupcích, které jmenovaly pojišťovny, jež mají oprávnění provozovat povinné ručení v České republice pro území ostatních členských států Evropského hospodářského prostoru.

⁴⁷ www.cap.cz

Ve vztahu k poškozeným, tj. těm, kterým byla provozem vozidla způsobena škoda, vystupuje Česká kancelář pojistitelů jako garant a poskytovatel:

plnění za škodu na zdraví nebo usmrcením způsobenou provozem nezjištěného vozidla, za kterou odpovídá nezjištěná osoba,

plnění za škodu způsobenou provozem vozidla bez pojištění odpovědnosti,

plnění za škodu způsobenou provozem vozidla pojištěného u pojistitele, který z důvodu svého úpadku nemůže uhradit tuto škodu,

plnění za škodu způsobenou provozem cizozemského vozidla pojištěného hraničním pojištěním,

plnění za škodu způsobenou provozem cizozemského vozidla, jehož řidiči nevzniká při provozu tohoto vozidla na území ČR povinnost uzavřít hraniční pojištění,

náhradního plnění podle § 24 a) a § 24 b) zákona č. 168/1999 Sb.

Ve vztahu k povinným, tj. těm, kteří odpovídají za škodu způsobenou nezjištěným vozidlem nebo vozidlem bez pojištění odpovědnosti, má ČKP právo na náhradu toho, co za ně poškozeným plnila.

Dále má ČKP vůči vlastníkům a provozovatelům nepojištěného vozidla právo požadovat úhradu příspěvku nepojištěných do garančního fondu dle § 24c zákona č. 168/1999 Sb.⁴⁸

⁴⁸ www.ckp.cz

5 Pojišťovnictví v České republice v době krize

Ačkoliv vykázal v roce 2008 český HDP téměř poloviční růst než v roce 2007 ve výši 3,2 %, meziroční inflace se zvýšila na 6,3 % oproti 2,8 % v roce 2007, stavebnictví a průmysl uvadaly, tak, dle dostupných zdrojů, se ve 3.kvartále roku 2008 krize již projevovala plošně ve všech odvětvích ekonomik, po celém světě, nicméně v pojišťovnictví v ČR žádná krize, dle ekonomických ukazatelů, neexistovala.

„Jsem přesvědčen, že pojistný trh v České republice je schopen se vypořádat s ekonomickým útlumem, jehož nejvýraznější dopady očekáváme v průběhu roku 2009. Jsem také přesvědčen, že lidé ani v době hospodářské recese nebudou zapomínat na ochranu před riziky dopadů nepříjemných životních událostí, pojištění by mělo být poslední oblastí, na které bychom měli v současné době šetřit.“ uvedl Ladislav Bartoníček, tehdejší prezident České asociace pojišťoven. Jeho slova se také potvrdila, jelikož prohlášení se shoduje následně s uvedeným obrázkem č. 4. v této práci.

Po předchozích obdobích mírně se zpomalujícího růstu, vykázal v roce 2008 Hrubý domácí produkt téměř poloviční růst než v roce 2007, ve výši 3,2 %. Na poklesu tempa se podílelo zejména poslední čtvrtletí, které zaznamenalo pokles proti 3. čtvrtletí o 0,9 %, a proti stejnému období předchozího roku růst 0,2 %, přestože v prvních třech čtvrtletích byl meziroční růst na úrovni 4 %. V posledním čtvrtletí globální změny vyvolané finanční krizí vyústily ve výrazně odlišný vývoj domácí ekonomiky ve srovnání s ukazateli za předchozí části roku.⁴⁹

Celkové předepsané pojistné 27 členských pojišťoven meziročně rostlo zhruba o 5 %, což hodnotově představuje nárůst ze 130 mld. Kč v roce 2007 na 137 mld. Kč v roce 2008. Neživotní pojištění vykázalo větší nárůst než tradičně vedoucí segment životního pojištění. Meziroční růst životního pojištění členů ČAP byl 5,1 %, z toho běžně placené životní pojištění, které je pro stabilní rozvoj pojistného trhu klíčové, vykázalo růst 8,4 % a v nově sjednané produkci o 6,7 %. Segment neživotního pojištění rostl tempem 5,2 %, přičemž největší dynamiku zaznamenalo zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, které dosáhlo růstu

⁴⁹ VÝROČNÍ ZPRÁVA ČAP ZA ROK 2008, dostupné na www.cap.cz

9,6 %. Důvodem pro rostoucí trend neživotního pojištění byl zejména stoupající objem předepsaného pojistného u podnikatelských pojištění a také obavy ze zvýšeného rizika majetkových ztrát.

Obrázek 4 Ukazatel vývoje pojistného trhu v ČR za rok 2007/2008

Č. ř.	Ukazatel	Jedn.	Celkem trh ČR			Podíl ČAP v %
			2008	2007	08/07	2008
1	CELKOVÉ VÝNOSY	tis. Kč	353 415 518	329 988 390	107,10	99,46
2	Předepsané pojistné celkem	tis. Kč	139 851 960	132 896 066	105,23	98,10
3	z toho: životní pojištění	tis. Kč	56 909 094	54 128 225	105,14	99,96
4	neživotní pojištění celkem	tis. Kč	82 942 866	78 767 841	105,30	96,82
5	z toho: úrazové pojištění	tis. Kč	2 402 000	2 631 000	91,30	95,33
6	pojištění budov a staveb obyvatel	tis. Kč	3 705 671	3 439 626	107,73	99,94
7	pojištění domácnosti	tis. Kč	2 417 988	2 261 782	106,91	99,95
8	pojištění odpovědnosti za škody obyvatel	tis. Kč	968 403	913 049	106,06	98,62
9	léčebné výlohy v zahraničí	tis. Kč	1 312 881	1 012 270	129,70	96,24
10	pojištění průmyslu a podnikatelů*)	tis. Kč	17 053 964	15 971 531	106,78	98,57
11	z toho – zemědělské pojištění	tis. Kč	1 197 836	991 415	120,82	92,87
12	havarijní pojištění vozidel celkem	tis. Kč	16 872 000	16 214 000	104,06	99,38
13	pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	tis. Kč	24 140 000	23 376 000	103,27	98,00
14	zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání	tis. Kč	6 222 365	5 675 928	109,63	100,00
15	CELKOVÉ NÁKLADY	tis. Kč	343 832 426	317 598 067	108,26	99,35
16	VÝSLEDEK (po zdanění)	tis. Kč	9 583 092	12 390 323	77,34	103,59
17	POČET ZAMĚSTNANCŮ	osoby	14 770	14 458	102,16	96,28

Pramen: ČAP s využitím souhrnných údajů ČNB a dostupných údajů poskytnutých ostatními pojišťovnami
*) zahrnuje zejména pojištění majetku, všeobecné odpovědnosti, úvěrů, kromě havarijního pojištění vozidel, pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání
Poznámka: Seznam všech tuzemských pojišťoven a poboček působících na území ČR naleznete na www.cnb.cz.

Zdroj: Výroční zpráva ČAP⁵⁰

Kromě zmíněného zákonného pojištění odpovědnosti patřila mezi nejvíce rostoucí pojistná odvětví v roce 2008 podnikatelská pojištění, která meziročně vzrostla o 6,9 %.

Velmi pozitivní hodnoty se zaznamenaly u havarijního pojištění vozidel, které se zvýšilo o 3,9 %.

⁵⁰ ČAP, dostupné na <http://www.cap.cz/statisticke-udaje/vyvoj-pojistneho-trhu>

Naopak mírný pokles byl evidován u životního, jednorázově placeného pojištění, spojeného s existující běžně placenou smlouvou, kde nastal meziroční pokles o 5,5%. Mezi ostatními životními, tedy jednorázově placenými pojištěními, došlo prakticky ke stagnaci.

Celkový počet platných pojistných smluv se navýšil o 4,3 %, z 23,9 mil. pojistných smluv v roce 2007 na 24,9 mil. v roce 2008.

U životního pojištění byl podle tohoto kritéria nárůst vyšší – konkrétně 6,1 % – proti neživotnímu pojištění s 3,3 %.

Výsledky roku 2007 dávaly předpoklad pro další, i když mírné přibližování pojistnému trhu Evropské unie, a to zejména v oblasti životního pojištění. Údaje za rok 2008 ale tento předpoklad nepotvrzují.

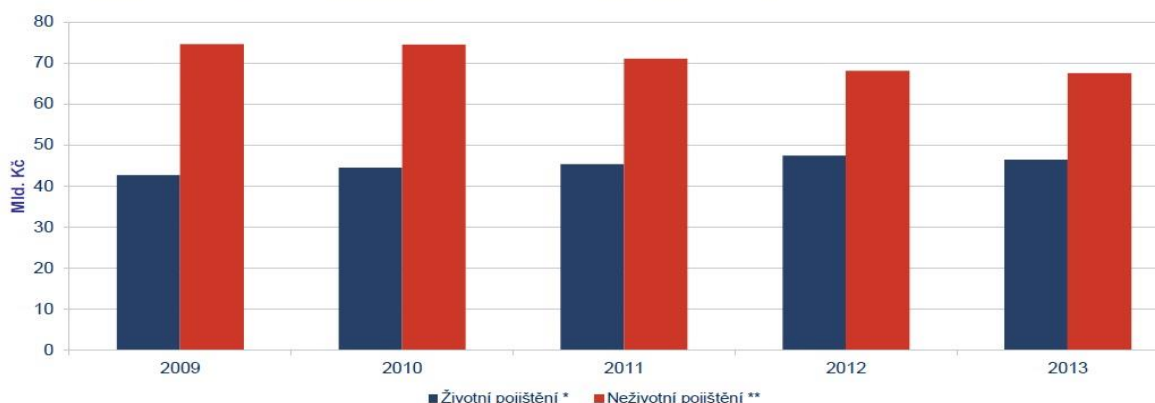
Přestože celý český trh životního pojištění vzrostl o 5,1 % a předepsané pojistné dosáhlo 56,9 mld. Kč, jeho podíl na hrubém domácím produktu země zůstává na 1,5 %.

5.1 Předepsané pojistné v době krize

Graf 2 Vývoj předepsaného pojistného

Vývoj předepsaného smluvního pojistného – ukončené ročníky

tis. Kč	Životní pojištění *	Neživotní pojištění **
2009	42 674 099	74 621 414
2010	44 500 658	74 499 498
2011	45 328 827	71 064 337
2012	47 438 459	68 103 903
2013	46 442 636	67 543 734

Zdroj: ČAP⁵¹

⁵¹ ČAP, intranet RENOMIA, a. s., STATISTICKÉ ÚDAJE 1–12/2013 – GRAFY, str.1

Celkové předepsané pojistné zaznamenalo v roce 2009 pokles tempa růstu z 5,7 % na 3,3 %. Pokles byl způsoben zejména zpomalením růstu u neživotního pojištění na 1,6 %. K udržení výkonu nestačilo ani zvýšené tempo v životním pojištění (+0,8 %) na celkových 5,9 %.

Náklady na pojistná plnění vzrostly o 9,7 %, z toho životní pojištění pokračovalo ve snižujícím se tempu poklesem růstu z 21,4 % na 9,2 %, naopak v neživotním pojištění se tempo zvýšilo z 6,5 % na 10,0 %. Podíly nákladů na pojistná plnění u obou segmentů zůstaly téměř beze změny a činily 44,1 % u životního pojištění a 55,9 % u neživotního pojištění.

Významné snížení tempa růstu neživotního pojištění bylo způsobeno relativně nízkým růstem, případně i poklesem nejvýznamnějších položek – pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, havarijního pojištění a pojištění odpovědnosti. Pozitivně to zapůsobilo zejména v pojištění majetku s růstem 4,8 % jako v roce 2008. Výrazné tempo růstu o 11,6 % se projevilo v pojištění různých finančních ztrát proti předchozímu propadu o 10,4 %.⁵²

Překvapivě pozitivní vývoj zaznamenalo životní pojištění. Předepsané pojistné vzrostlo o 5,8 %, jak je i vidět na modrém sloupci v grafickém zobrazení na další straně.

Očekávání pro rok 2009 nepatřila zrovna k optimistickým. Roční výsledky však potvrdily stabilitu českého pojišťovnictví i to, že je tuzemský pojistný trh připravený se s ekonomickou krizí vyrovnat. **Přes určité zpomalení tempa růstu, oproti předchozím letům, došlo nakonec o 3,3% ke zvýšení objemu předepsaného pojistného, lze tedy konstatovat o této skutečnosti jako o výborném výsledku, zejména ve srovnání s výsledky jiných průmyslových odvětví. Členové ČAP vybrali v roce 2009 na předepsaném pojistném 141 miliard Kč, tedy o 4,2 miliardy Kč více než v roce 2008.** Vzhledem k tomu, že došlo současně k poklesu HDP v běžných cenách o 1,7 %, vzrostl významně podíl předepsaného pojistného na HDP z 3,8 % na 4,0 %.

Přes nepříznivé vnější ekonomické vlivy v ČR i ve Světě, tak dle údajů z ČAP za rok 2009 přinesl překvapivě pozitivní výsledky a nadále stabilitu pojistného trhu. Na

⁵² ČAP, , intranet RENOMIA, a. s. Výroční zpráva 2009, str. 9

výsledcích pojišťoven byly sice vlivy hospodářské krize patrné, přesto vzrostl celkový objem předepsaného pojistného meziročně o 3,1 %. Oproti stagnujícímu segmentu neživotního pojištění se na výsledném růstu zasadilo životní pojištění, jehož objem předepsaného pojistného se meziročně zvýšil o výrazných 5,8 %.

5.2 Projev krize v českém pojišťovníctví

Graf 3 Vývoj meziroční změny předepsaného pojistného celkově

%	Celkem	Životní pojištění *	Neživotní pojištění **
2010/2009	1,5	4,3	-0,1
2011/2010	-0,3	1,9	-1,6
2012/2011	-0,1	1,9	-1,4
2013/2012	0,1	0,4	0,0
2014/2013	1,1	-0,7	2,3

Zdroj: ČAP⁵³

Podle dostupných zdrojů se krize v oboru statisticky projevila až s časovým odstupem a to v roce 2010, tento fakt je zaznamenán na dalších grafech v této diplomové práci. Až do konce roku 2009, dle dostupných zdrojů, paradoxně celkově trh rostl ve všech ukazatelích, i když neživotní oblast již daleko menším tempem, než bylo historicky obvyklé a to také je patrné, že předznamenalo vývoj pojistného trhu na další období.

Na grafu č. 3 se zobrazuje, jak od roku 2010 začal trh uvadat a to, jak v produkci životního, tak i neživotního pojištění. Od počátku krize ve světě tedy můžeme konstatovat,

⁵³ ČAP, , intranet RENOMIA, a. s., Statistické údaje dle metodiky ČAP 1–12/2014, str. 3

že dopad ekonomické krize, se v českém pojišťovnictví, s odstupem nejvíce projevil a to až v období roku 2012. **V roce 2010 se vývoj neživotního pojištění dostal poprvé do záporných čísel.**

V roce 2008, kdy propukla hospodářská a finanční krize v ČR, bylo evidováno nejvíce zaměstnanců v oboru a to celkově 14770 pracovníků, což je i uvedeno na obrázku č. 4, tak v roce 2011 bylo zaměstnáno nejméně pracovníků a to v počtu 13279, což v rozdílu byl celkově propad v řádu o 10% od roku 2008.

5.3 Životní pojištění

Podle grafu č. 3 lze pozorovat, že v době krize, od roku 2009 až do konce roku 2012, rostla předepsaná produkce v tomto segmentu podle ekonomických prognóz, nezvykle rapidně směrem vzhůru. Pokud v této době, kdy hospodářská krize se plně projevovala a vezme se v potaz možnosti uložení a zhodnocení finančních prostředků, v poměru riziko investice a očekávaného úroku, tak je možno usuzovat, že klienti pojišťoven začali vnímat v tomto časovém úseku, životní pojištění a to hlavně dle statistiky, co je zřejmá v grafu č. 3, tak v případě jednorázově uloženého pojistného jako vhodnou investici, popř. uložení volných finančních prostředků. Pojišťovny nabízely v této době produkty zaměřené na jednorázovou úložku, s dobou trvání od 3-10 let, s garantovaným zhodnocením, co mohl být, v té ekonomicky nestabilní době, pro mnohé klienty impuls k razantnějšímu využití produktů tohoto typu.⁵⁴ Pojišťovnám to mohlo napomoci obchodně zastavit propad i následně v jejich hospodaření. Jelikož se objevily další ukazatele, co ovlivnily v dalším období jejich hospodářský výsledek.

Graf č. 5 statisticky uvádí, že od roku 2013 byl zaznamenán propad v obchodní produkci u životního pojištění, kdy se krize v oboru již dávno celkově projevila, došlo tedy i na pokles objemu produkce i v tomto druhu pojištění, které naopak v době hospodářské krize, dle dostupných zdrojů, pomáhalo oboru v lepších ekonomických ukazatelích.

⁵⁴CAP, dostupné na <http://www.cap.cz/vysledky>

Podle zkoumaných zdrojů ale v této době také docházelo k nesolidnímu jednání ze strany pojišťovacích zprostředkovatelů, viz. i citace od p. prof. Daňhela a Tomáše Síkory v dalším bodu diplomové práce.

5.4 Přepojišťování smluv u běžně placeného životního pojištění

Z důvodu velké konkurence mezi pojišťovny a jejich snahy o co největší nárůst klientů a předepsaného pojistného, z této situace se snažili pro sebe vytěžit maximum někteří zprostředkovatelé a to na úkor klientů. Je možné to chápat tak, že je otázkou krátké doby i dle slov prof. Daňhela a bývalého předsedy ČAP Tomáše Síkory, kdy do budoucna na tom budou trít i samotné pojišťovny, viz. níže v textu uvedené citace z jejich zdroje.

Provize zprostředkovatelů pojištění se vymkly kontrole, jsou příliš vysoké, vyplácí se krátkou dobu a motivují poradce, aby klienty brzy po uzavření smlouvy nabádali k jejímu zrušení a uzavření smlouvy nové, lze odvodit tuto skutečnost dle ČAP a informací z odborného tisku v tehdejší době.⁵⁵

To vede ke zkoumání, jaký byl tedy stav do doby před přijetím novely **Novela zákona č. 38/2004 Sb.**

Zprostředkovatelské společnosti měly nárok na vyplacení provize po sjednání běžně placeného typu smlouvy, v průběhu dvou let po podpisu smlouvy. Některé měly a mají i dopředu zajištěnou odměnu, tzn., pokud klient hradí pojistné v področní splátce, tak sjednatelská provize se vyplácela celá, bez nutnosti předem uhrazeného pojistného. Stačí, aby se uhradila první splátka klientem zvolené frekvence. Maximálně potom tři roky zároveň touto provizí prodejce ručil. Pokud klient smlouvu během této doby vypovídal, poradce vrací peníze pojišťovně, ale zpravidla ne celé, ale jen část, dle dohodnutých podmínek, kdo tedy následně uhradil náklady spojené se sjednáním smlouvy, tak byl, bohužel, zpravidla hlavně klient. Tento stav pak vedl k "přepojišťování" právě po uplynutí vázací doby na provizi od uzavření smlouvy.

⁵⁵ POJISTNÝ OBZOR, časopis Česká asociace pojišťoven, intranet Renomia, a. s.

„Před pár lety postupně odměny zprostředkovatelům významně narostly. Navíc se značně zkrátila doba, během níž se tato odměna vyplácí,“ tvrdí výkonný ředitel České asociace pojišťoven Tomáš Síkora.⁵⁶

Výše provize v té době dosahovala až 200 procent z ročního pojistného, které hradil klient, v souvislosti s dalšími okolnostmi se tedy jedná o neúměrně vysokou odměnu pro většinu zprostředkovatelů.

Taková provize je motivující pro zprostředkovatele, aby po době, kdy už nemusí ručit za vyplacenou provizi klientovi znovu sjednali novou pojistnou smlouvu, která nemusí být za stejně výhodných podmínek. Při předčasném ukončení smlouvy klient zpravidla přišel o všechny prostředky, které na pojistné vložil.

“Současný český pojistný trh je nepochybně probíhající ekonomickou krizí deformován. Přírůstky pojistného stagnují a zprostředkovatelé zvyšují úsilí o získání nové produkce a rovněž zvyšují tlak na růst svých provizí vůči pojišťovnám. Strategie získávání produkce za každou cenu, tedy i za cenu snížené informovanosti klienta o produktu, požadování v tržních proporcích neúměrně vysokých provizí, není rozhodně z dlouhodobějšího hlediska ta správná strategie, což takto se chovajícím zprostředkovateli trh po určité době prokáže.” Komentář z tohoto období, kdy se krize už projevila, od prof. Daňhela.⁵⁷

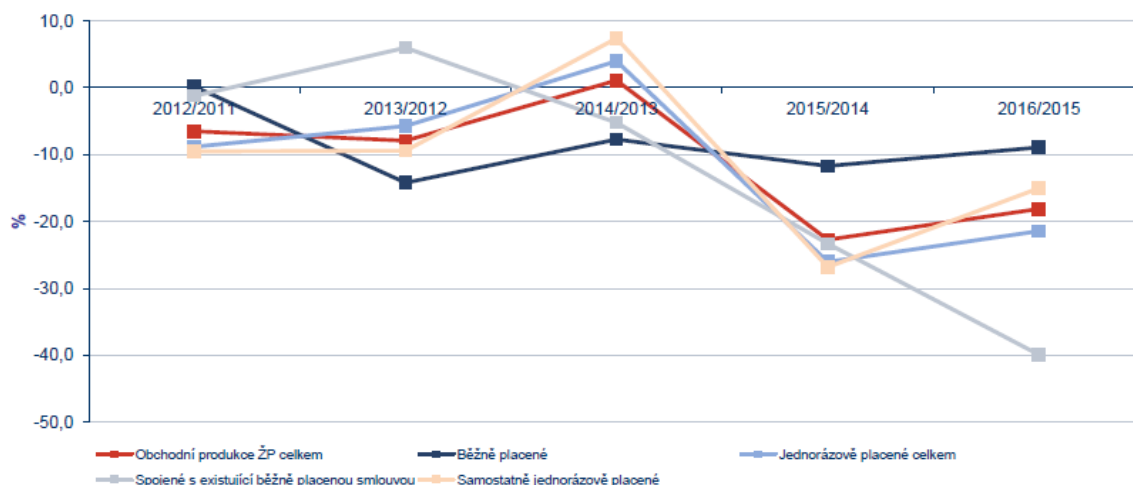
⁵⁶ ČAP, dostupné na <http://www.cap.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy-a-informace/tiskove-zpravy>

⁵⁷ JAROSLAV DAÑHEL, EVA DUČHÁČKOVÁ, Vysoká škola Ekonomická, dostupné na intranetu RENOMIA, a. s.

Graf 4 Vývoj prodeje životního pojištění od 2012-2016

Meziroční změny předepsaného pojistného v obchodní produkci v ŽP

%	Obchodní produkce ŽP celkem	Běžně placené	Jednorázově placené celkem	Spojené s existující běžně placenou smlouvou	Samostatně jednorázově placené
2012/2011	-6,5	0,2	-8,8	-1,2	-9,5
2013/2012	-7,9	-14,2	-5,7	6,0	-9,4
2014/2013	1,1	-7,7	4,0	-5,2	7,4
2015/2014	-22,7	-11,7	-26,0	-23,3	-26,8
2016/2015	-18,1	-8,9	-21,4	-39,9	-15,0

Zdroj: ČAP⁵⁸

Propad nově uzavíraných pojistných smluv je vidět na grafu také u běžně placeného typu pojištění, kdy je právě pro zprostředkovatele, ze strany pojišťoven, nabízena nejvyšší odměna za sjednání smlouvy. Běžná provize pro sjednatele, vůči uzavřenému ročnímu pojistnému, je v segmentu u běžně placeného typu životního pojištění několikanásobná, než v případě sjednání smlouvy u neživotního pojištění.⁵⁹

Dle informací z médií a Asociace finančních poradců u prodeje životních pojistek a to hlavně těch investičních, občas probíhal prodej “živelně” a to hlavně díky výši provize a slabému zásahu ze strany regulátora pojistného trhu. Zákonných brzd nebylo příliš. Někteří zprostředkovatelé toho za účelem obohacení poměrně zneužívali. Klienti totiž nedostávali jasné informace o ceně a nákladovosti produktu, pojistky jsou špatně nastavené, nekryjí rizika, která krytí mají a lidé jsou pořád znovu přepojišťováni. Opakovaně tedy platí počáteční náklady a přicházejí o peníze.

⁵⁸ Dostupné z ČAP, *Vývoj pojistného trhu 2016*

⁵⁹ Dostupné na RENOMIA, a. s., *intranet společnosti*

Měla by se zvýšit i pravomoc ČNB, nepoctivým zprostředkovatelům by měla dávat sankce ve větší míře. „*Dosud musela ve většině případů ČNB nejprve uložit nápravné opatření a teprve po jeho nesplnění mohla udělit sankci. Nově by mohla porušení zákona potrestat ihned, za hrubý nebo opakovaný přešlap by mohla ČNB prodejci odejmout oprávnění*“, uvádí Vít Mikolášek z Partners.⁶⁰

5.5 Úprava legislativy

5.5.1 Novela zákona č. 38/2004 Sb

Dlouho chystaná novela zákona ve Sněmovně prošla a je platná od 1.12.2016.

Jaké hlavní změny regulace přináší pro zprostředkovatele⁶¹

- novela zákona přináší rozložení odměny zprostředkovatele (provize) do pěti let s možností vyplatit zálohu, která je rovnoměrně vratná
- jde tedy de facto o zavedení pětiletého rovnoměrného storna, není však stanoven žádný limit na výši provize
- novela dále zavádí rozložení pořizovacích (počátečních) nákladů na stejné období pěti let, což by mělo klientům zajistit nenulové odkupné v prvních letech, pojišťovny však již nyní zavádí poplatky, které toto ustanovení obcházejí (např. za předčasné ukončení smlouvy)

Jakých produktů se změny týkají

- regulace se týká pouze produktů životního pojištění, tj. pojištění pro případ smrti, dožití, svatebního pojištění, důchodového pojištění a pojištění spojených s investičním fondem, včetně připojištění pro případ úrazu nebo nemoci
- jde tedy o regulaci jak rezervotvorných (někdy též mylně „spořicí“), tak čistě rizikových životních pojistek, jejichž i klientsky výhodná aktualizace, bude pro poradce složitější
- naopak novela nijak nezasahuje neživotní pojištění (včetně úrazového pojištění) anebo další finanční produkty

⁶⁰ Zdroj: <https://www.penize.cz/zivotni-pojisteni/301033-regulace-prodeje-zivotnich-pojistek>

⁶¹ <http://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/novela-38/>

Na koho se změny vztahují

- naopak nijak neupravuje vztahy mezi poradenskou společností a koncovým poradcem (PPZ), na ně však změny nepřímo dopadnou také
- zákon nijak neupravuje interní distribuci pojišťoven prostřednictvím jejich zaměstnanců, jde tedy v tomto směru o zjevnou diskriminaci

Co mohou prodejci očekávat od své společnosti

- všechny finančně-poradenské společnosti na trhu, bez ohledu na model, budou muset návazně přijmout důležité změny
- prodloužení storna na pět let výrazně zvyšuje podnikatelské riziko (vratky provize), což pravděpodobně vyvolá další změny v provizním systému
- obezřetně podnikající poradenské firmy budou muset zavést opatření omezující rizika z potenciálně vyšších storen
- na jedné straně to znamená vyšší tvorbu rezerv (stornofondy, zádržné apod.) a mnohem striktnější dozor nad poradci s rizikovější produkcí, na druhé straně tlak na kvalitu a udržitelnost produkce a větší ochranu vlastního kmene

5.5.2 Zákon č. 277/2009 sb. (Solvency 2)

24. srpna 2016 byl Senátem ČR schválen zákon č. 277/2009 sb., o pojišťovnictví, který přenáší evropskou směrnici „**Solvency 2**“ do českého právního systému. Česká republika byla poslední zemí EU, která nestihla směrnici implementovat včas, za což stále hrozí sankce od Evropské komise.

Během projednávání se řešila převážně problematika souvisejících činností pojišťoven. Český implementační výklad totiž podle odborníků vyložil Solvency 2, v tomto tématu velmi striktně a zasáhl tak výrazně do práv pojišťoven. „*Pro pojišťovny to znamená oslabení právní jistoty ve vztahu k otázce rozsahu licence, neboť nově již nebude zákon o pojišťovnictví obsahovat definici tzv. souvisejících činností,*“ komentovala již dříve Marcela Kotyrová, za Českou asociaci pojišťoven.⁶² Pojišťovny již nebudou moci

⁶² Zdroj: oPojištění.cz

poskytovat například zprostředkování stavebního spoření, leasingu či kolektivního investování.

Příběh obou velkých legislativních úprav provázal titulky novin a internetových serverů již mnoho let. Senát České republiky oba dva návrhy novel přijal a ukončil tak mnohaleté čekání, doprovázené ostudou v Evropské unii za opožděnou implementaci Solvency 2, kterou zákon o pojišťovnictví transponuje do českého práva.

Touto přijatou novelou zákona došlo v České republice k znerovnoprávnění bank a pojišťoven, protože banky mohou i nadále nabízet pojistné služby, zatím co pojišťovny již nebudou moci nabízet služby mimo pojistné zaměření.

U omezení výše provizí se regulace odměny nově vztahuje pouze k rezervotvornému životnímu pojištění, nikoliv k pojištění rizikovému.

5.5.3 Novela zákona č. 159/1999 Sb

Pro pojišťovny vůbec nebyl dobrý ani vývoj **novely zákona o podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu**. V červenci 2016 vydal Ústavní soud nález, ve kterém vyložil současné znění zákona o podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu tak, že **pojišťovna je povinna, v případě úpadku cestovní kanceláře, plnit i nad sjednaný limit pojistného plnění**. Proti takovému výkladu, který šel proti samotným principům pojišťovnictví, který ale Ministerstvo pro místní rozvoj úporně prosazovalo do zákona, Asociace pojišťoven musela vstoupit. Podle návrhu by žádná pojišťovna jinak nechtěla toto riziko upisovat na českém trhu, problém by byl se zajištěním produktu, kdy po škodní události přechází, dle dohodnutých podmínek, k větší části rizika na vybranou zajišťovnu, za což jí pojišťovna hradí dohodnutou částku podle typu rizika. **Nakonec se podařilo navrhnout řešení, které bylo ze strany Ministerstva pro místní rozvoj téměř zcela akceptováno a které pojišťovnám umožňuje pojistné smlouvy s cestovními kancelářemi sjednávat**. Zároveň také toto řešení motivuje obě strany, aby byl pojistný limit dohodnut v dostatečné výši, sdílením odpovědnosti obou stran za jeho sjednání, přičemž ohraničuje plnění pojišťovny právě tímto sjednaným limitem. **Klienti mají nyní větší jistotu, že v případě krachu vybrané cestovní kanceláře se bezpečně a bez problémů vrátí se svými rodinami domů nebo že budou dostatečně odškodněni, pokud na svou dovolenou, z důvodu krachu cestovní kanceláře, nenastoupili.**

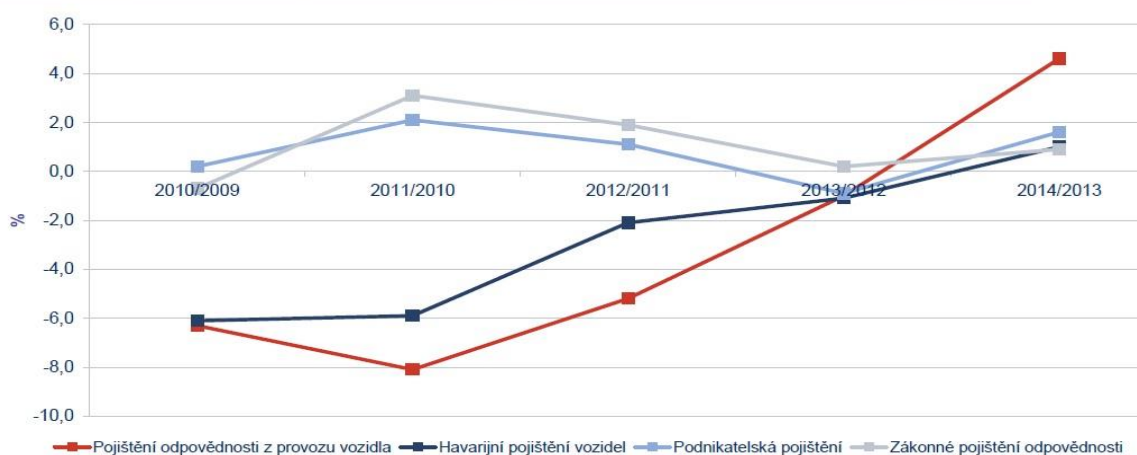
5.3 Neživotní pojištění

Navzdory nepříznivým vnějším ekonomickým vlivům lze uvést, že důsledkem krize tyto dva druhy pojištění v této době zaznamenaly zvýšený objem obchodní produkce a předepsaného pojistného. V této ekonomicky nepříznivé době překvapivě většina podnikatelů začala chápat pojištění jako vhodný nástroj zabezpečení rizik v případě nedostatku vlastních rezerv pro řešení vysokých výdajů, v důsledku vzniklé škody na majetku firmy, nebo při neúmyslném zavinění škody třetí osobě. Existuje však i část podnikatelů, kteří význam pojištění podceňují, jinak by se dal tedy předpokládat daleko vyšší nárůst, pokud se přihlédne k těmto ukazatelům.

Graf č. 5 je v této práci uveden i z toho důvodu, že je z něj možné registrovat v období krize překvapivě **pozitivní změnu ve vývoji na pojistném trhu u dvou druhů pojištění**. V Podnikatelském a Odpovědnostním pojištění došlo k nárůstu obchodní produkce.

Graf 5 Vývoj v neživotním pojištění

%	Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	Havarijní pojištění vozidel	Podnikatelská pojištění	Zákonné pojištění odpovědnosti
2010/2009	-6,3	-6,1	0,2	-0,7
2011/2010	-8,1	-5,9	2,1	3,1
2012/2011	-5,2	-2,1	1,1	1,9
2013/2012	-1,0	-1,1	-0,9	0,2
2014/2013	4,6	1,0	1,6	0,9

Zdroj: ČAP⁶³

⁶³ ČAP, *Statistické údaje dle metodiky ČAP 1–12/2014*, str. 5

5.4 Pojištění Odpovědnosti z provozu vozidla (POV)

Dle grafu č. 5 na předchozí straně je patrné, že největší propad celkově v neživotním pojištění byl právě v POV. Je to působením více faktorů.

Klienti pojišťoven jsou dle statistik velice sensitivní na cenu pojištění, které musí mít sjednané. Zákon ukládá uzavřít smlouvu o POV na každé vozidlo, které je přihlášeno na dopravním úřadu a má instalované registrační značky. Další aspekt je ten, že před rokem 2010 vstoupily na trh menší pojišťovny, které potřebovaly zasmluvnit co nejvíce klientů, tudíž cenu za tento druh pojištění nasadily velmi nízkou, oproti velkým pojišťovnám. Nicméně následně přišla hospodářská krize, která sazby za POV nutila snížit i ve velkých pojišťovnách, aby jim v rámci konkurenčního boje klienti neodcházeli.

Podíl POV ručení z celkově uzavíraného objemu trhu v ČR v roce 2014 se pohyboval na 27%, to odpovídalo 18mld. pojistného, což je velký objem na to, aby si i velké pojišťovny dávaly pozor, aby jim v dnešní ekonomické situaci masivně neodváděla konkurence klienty. Následný ekonomický dopad to má i ten, že při zvýšeném podání výpovědí na stávající pojistné smlouvy a změnách pojistného, je na velkých pojišťovnách přetížen administrativní aparát a to je důsledek právě z důvodu konkurenčního boje.

Tabulka 5 Vývoj průměrné ceny POV ručení

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Průměrné pojistné v Kč	2855	3181	3532	3884	3957	3953	3837	3812	3643	3349	3079	2880	2695	2745

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje ČAP⁶⁴

Z tabulky č. 5 je zřejmé, že průměrná cena POV ručení od roku 2008 neustále klesala, oproti původní sazbě z roku 2001, kdy se uvolnil trh s tímto druhem pojištění. Od roku 2014 vyšel v platnosti NOZ, kdy se očekávalo s napjetím, co jeho aplikace v oboru přinese pojišťovnám za další potíže.

Za současných sazeb totiž ústavy nevyberou dost na to, aby pokryly vyšší náklady, které přinesl Nový občanský zákoník a které způsobil nárůst škodního průběhu v posledních letech.

⁶⁴ Podklady poskytla Jolana Ackermannová, Specialista PR a komunikace ČAP

Právě NOZ, výrazně zasáhl do hospodaření pojišťoven v rámci POV. Zvýšily se částky, které musí poškozeným vyplácet, po úpravě legislativy od 1.1.2014.

Pojišťovny navíc musejí od ledna 2014 odvádět 3% z přijatého pojistného na povinné ručení do Fondu zábrany škod. Peníze z tohoto fondu mají jít například hasičům, dále do integrovaného záchranného systému a také na prevenci škod. Odhad je, že do fondu pojišťovny odvedou více než půl miliardy korun.

V České republice je zároveň průměrné pojistné na cca 50 % evropského průměru. V současnosti se tak ČR řadí mezi osm zemí s nejlevnějším povinným ručením v Evropě.

Na konci roku 2008 byl v databázi ČKP evidován počet necelých 6,3Mil. pojištěných vozidel. Tudíž nárůst počtu vozidel za toto období je bezmála 1,3Mil. Bohužel, podle dostupných statistik, to ale pojišťovnám nic pozitivního nepřineslo, z hlediska ekonomické prosperity v oboru. Jsou zde aspekty uvedené v další části diplomové práce.

Ještě v roce 2008 pojišťovny na povinném ručení vydělávaly 6 %. Od té doby nastal opačný trend – pojišťovny okolo 3 % několik let prodělávají a je jen otázkou času, kdy nebudou mít z čeho kryt zvýšené náklady.⁶⁵

Na obrázku č. 5 je přehled pojištěných vozidel, z něj je možné odvodit, že počet registrovaných vozidel v roce 2016 dosáhl 7,5 miliónu. Nejvíce pojištěných vozidel je pod správou České pojišťovny, která do 31.12.1999 držela monopol na sjednávání pojistných smluv v tomto druhu pojištění.

5.4.1 Garanční fond

Podle statistik ČKP není v ČR pojištěno přibližně 130tis. motorových vozidel, která podléhají přihlášení na dopravním úřadu.

Leden 2009 – účinnost novely zákona č.168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, která zpřísnila sankce proti neplatičům povinného ručení.

⁶⁵Ekonomický internetový portál kurzy CZ, <http://www.kurzy.cz/zpravy/356950>

Od tohoto data Česká kancelář pojistitelů uplatňovala na neplatičích povinného ručení sankční poplatky nepojištěných do garančního fondu ČKP. Za každý den nepojištění od 20 do 300 Kč (dle druhu vozidla). Od doby sankcí poklesl počet nepojištěných vozidel v reálu o 50%.

System vymáhání sankcí od majitelů vozidel měl však řadu problémů a od ledna 2015 Ministerstvo financí zrušilo sankci za výše uvedenou dobu.

Dle statistik ze zdroje za 4 roky práce s vymáháním pohledávek a kontrolou, než došlo k uvedenému zrušení, ČKP za toto období vybralo přes 1,7 miliardy Kč.⁶⁶

Na konci roku 2015 pojišťovny musely přispět do garančního fondu ČKP částkou 250mil. Kč, podobný příspěvek bude nutný i v dalších letech, pokud se nezmění zákon. V ČR, jak již bylo zmiňováno, jezdí cca 130 tis. nepojištěných vozidel, která ročně dokonce způsobí mezi 2500–3000 nepojištěných škod. **Viníci nepojištěných škod platí zpět do garančního fondu ČKP (GF) kolem 30 % částky, kterou za ně ČKP uhradila, na zbytek tedy následně doplácí poctiví motoristé.**

5.4.2 Vývoj v pojištění Odpovědnosti provozem vozidla

Uzavření POV poskytuje aktuálně v ČR 12 pojišťoven, viz. obrázek č. 5. Většina z nich sazby takzvaně segmentuje, tedy stanovuje podle věku a místa bydliště řidiče, stáří vozidla, objemu a výkonu motoru a dalších kritérií. Nejvyšší sazba je zpravidla na vozidla pojistníků firem a občanů z Prahy a velkých měst.

Jedničkou na trhu, v počtu pojištěných vozidel, je stále Česká pojišťovna, která prošla svým vývojem od ukončení monopolu od roku 2000, počet pojištěných vozidel v rámci jejího kmene, však neustále klesá. Na obrázku č. 5 je znázorněn přehled pojišťoven, počet jimi pojištěných vozidel jednotlivě a celkem za období během roku 2016.

⁶⁶ JUDr. Ing. Jakub Hradec, prezentace "Tažení proti neplatičům POV", dostupné na https://www.ckp.cz/images/clanky/cz/tiskove_centrum/prezentace_ckp

Obrázek 5 Počet pojištěných vozidel v databázi ČKP

Počet vozidel ke dni	30.6.2016	31.12.2016
<i>zpracováno:</i>	1.7.2016	2.1.2017
Allianz pojišťovna	770 743	810 758 *
AXA pojišťovna	294 646	291 625
Česká podnik. pojišťovna	1 149 882	1 173 847
Česká pojišťovna	1 732 735	1 723 513
ČSOB pojišťovna	578 373	594 417
Direct pojišťovna (do 06/2015 Triglav)	139 228	167 812
Generall pojišťovna	604 132	621 965
Hasičská vzáj. pojišťovna	63 525	59 609
Kooperativa pojišťovna	1 501 802	1 527 258
PRVNÍ KLUBOVÁ	142	351
Slavia pojišťovna	141 984	140 108
Uniq pojišťovna	350 792	366 108
Wüstenrot pojišťovna	171 586	119 348
CELKEM	7 499 570	7 596 719

* K 30. 6. 2016 došlo k převzetí kmene pojišťovny Wüstenrot pojišťovnou Allianz. Nadále je nutno pracovat se součtem počtů vozidel těchto dvou pojišťoven.

Zdroj: ČKP⁶⁷

Průzkum pojišťovny Generali mezi mladými řidiči do 30 let jasně ukázal, že si jsou moc dobře vědomi, jak na ně pojišťovny nahlízejí. „Z našich analýz přitom jasně plyne, že mladí řidiči, kteří si auto pojistí na někoho jiného, bourají významně častěji než ti, kteří si auto pojišťují na sebe,“ upozornil Miroslav Matějka z Generali.⁶⁸

Prakticky všechny pojišťovny pohlížejí na mladé řidiče podstatně kritičtěji než na starší a zkušenější klienty.

Statisticky totiž způsobují podstatně více škod, a proto jsou sazby jejich povinného ručení mnohdy výrazně vyšší. Mladí řidiči to ale řeší tak, že si své auto pojistí na někoho jiného, nejčastěji na rodiče, ale i prarodiče. O tom, že by se mohli dražšímu povinnému ručení vyhnout tím, že si ho pojistí na někoho jiného (tzn. že pojistníkem je tak osoba odlišná od vlastníka vozidla), věděl prakticky každý oslovený (96 procent).

⁶⁷ ČKP, dostupné na <https://www.ckp.cz/statistiky/pocet-pojistenych-vozidel>

⁶⁸ Monitoring tisku RENOMIA GROUP, dostupná na intranetu www.renomia.cz

Vlastní auto si na sebe pojistily jen dvě pětiny mladých řidičů. Zbytek (57 procent) pak při možnosti sjednat si povinné ručení na jinou osobu nejčastěji využil nabídky rodičů (27 procent má pojištění na otce, 17 procent pak na matku) a někoho z prarodičů.

Nicméně odvrácená stránka úspory je ta, že si nikdo z nich moc neuvědomuje, že těm bezeškodným, se nenačítá bonusová doba a v momentě, kdy si uzavřou v budoucnu pojištění na svou osobu, začínají s nulovým bonusem. Pojišťovny na fakt, že narůstá situace, kdy je odlišný vlastník a pojistník, reagovaly tak, že mají přírážky v sazbě za tuto skutečnost v pojistné smlouvě. Kalkulátory na internetu se už i dotazují v kolonkách, zda je provozovatel vozidla stejný s pojistníkem, na koho je tedy smlouva sjednána.

Průměrná cena POV ručení ale neroste nijak rapidně, aby se pojišťovny dostaly do kladných čísel. **Za rok 2015 se uveřejňuje cena ve výši 2 775Kč**, stejně tak za rok 2016 je v obdobné výši, 2 781Kč, v tabulce č. 5, kde jsou uvedené ceny do roku 2014, je tedy navýšení pouze o 30Kč ročně na jedno pojištěné vozidlo. Podle údajů a statistik, které se doposud v práci zaznamenaly, je to tedy velmi málo, daleko pod hranicí nákladovosti.

5.4.3 Bilance technické ztráty

Při zaměření na ty nejproblematictější oblasti v rámci trhu povinného ručení, které určují nejvyšší technické ztráty, jsou výsledkem tři segmenty. Dva se týkají osobních vozidel, třetí segment se pak vztahuje na nákladní automobily. V rámci osobních aut platí, že nejhorší výsledky generují motoristé, kteří už v minulosti působili škodní události opakovaně, a k tomu se jim stávalo, že jejich pojistné smlouvy zanikaly kvůli neplacení pojistného. Při konkrétním zaměření na osobní auta fyzických osob, tak lze detekovat cca půl milionu klientů, jejichž celkové pojistné dosahuje výše 1,7 miliardy korun. Nicméně celkové závazky a odvody do fondu zábrany škod, které jsou s nimi spojené, přesahují hranici 2 miliard korun. To způsobuje výraznou technickou ztrátu 17 %.⁶⁹ Nepříznivá bilance byla daná pokračujícím růstem škod na zdraví a neodpovídajícím cenovým nárůstem v nejrizikovějších segmentech

⁶⁹ oPojištění.cz, Petr Jedlička, dostupné na <http://www.opojisteni.cz/tema>

5.5 Škodní události

Skutečnost, ze které vznikla škoda a jež by mohla být důvodem vzniku pojistné události a mohla by zakládat právo na pojistné plnění z pojištění.⁷⁰

Jednotlivé škody mohou mít různé povahy:

- škody na zdraví (zranění, nemoc, smrt),
- věcné škody (ztráta, poškození nebo zničení věci),
- finanční škody (ztráta příjmu apod.).

Pojistná událost

Nahodilá skutečnost, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele plnit. Konkrétní podmínky vzniku pojistné události určují pojistné podmínky a smluvní ujednání.

Hlášení škodní události:

- telefonicky na klientském centru příslušné pojišťovny,
- on-line prostřednictvím webových formulářů příslušné pojišťovny,
- písemně na formuláři příslušné pojišťovny (lze stáhnout z webových stránek příslušné pojišťovny nebo vyzvednout osobně na jejích pobočkách),
- nutno přiložit potřebné podklady (jsou přesně vypsány na formuláři ke hlášení škod).

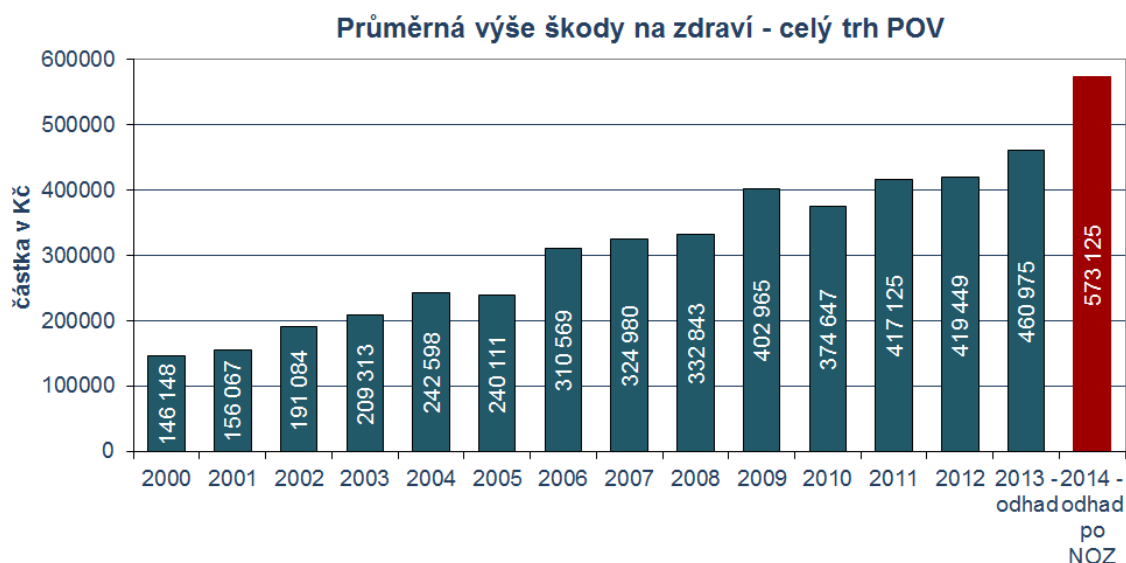
5.5.1 Škodní události po zavedení Nového občanského zákoníku

Škody v povinném ručení stále narůstají. Významné segmenty trhu se pohybují v technické ztrátě a průměrná cena povinného ručení začala opět klesat, podle informací z kapitoly 5.4.2.

Očekávalo se, že náklady na pojistná plnění poškozeným po zavedení NOZ vzrostou o 320 mil. Kč na více než 18,4 mld. Kč. Níže na grafu č. 6 je zaznamenán škodní průběh v případě poškození zdraví účastníků dopravní nehody.

⁷⁰ ČAP dostupné z <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-v-praxi/skodni-udalosti>

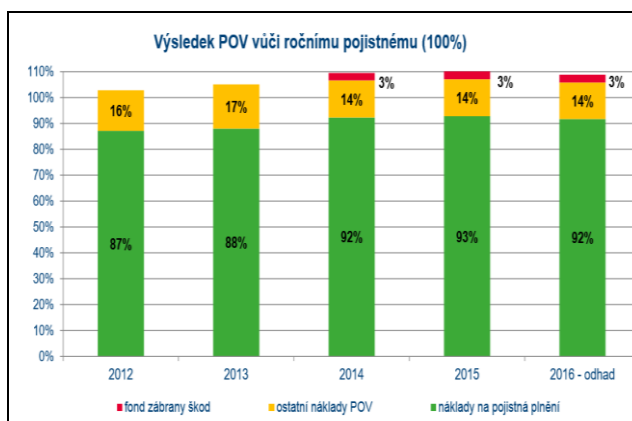
Graf 6 Průměrná výše škody z POV ručení

Zdroj: ČAP⁷¹

Nový občanský zákoník (NOZ) rozšiřuje nároky poškozených na náhradu újmy a zvyšuje důraz na stanovení individualizované výše náhrady, dle konkrétní situace poškozeného. V některých případech se také rozšíří spektrum osob, které mohou odškodnění požadovat. Pojišťovny mají větší náklady, do kterých se již nyní, mj. promítá paušální úhrada zásahů hasičů a od příštího roku také 3% odvod do Fondu zábrany škod.

Graf 7 Škodní průběh vůči přijatému pojistnému

Zdroj: ČKP⁷²

⁷¹ ČKP Dostupné na <https://www.ckp.cz/statistiky/pocet-pojistenych-vozidel>

⁷² TISKOVÁ KONFERENCE ČAP A ČKP *Celková bilance povinného ručení*, dostupné na www.ckp.cz

Na obrázku č. 6 je vidno, že od roku 2014, kdy vstoupil NOZ do platnosti a byly uzákoněné odvody do Garančního fondu, tak je pojistný trh v propadu s rentabilitou a příjmy v rámci vybraného pojistného nestačí a jsou nižší než výdaje s poskytnutím pojistných plnění.

5.5.2 Statistika

Ročně vzniká přes 250 tisíc škod, hrazených z POV

z toho škody na zdraví 11 300/rok (4,3 %)

Průměrná škoda: 49 tisíc Kč

Škody na majetku: 31 tisíc Kč

Škody na zdraví: 420 tisíc Kč

5.6 Pojistné podvody

Pojistný podvod je trestný čin, za který hrozí trest již ve fázi přípravy. Pojistného podvodu se dopustí ten, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo uplatnění nároku na pojistné plnění uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, případně zamlčí podstatné údaje. Pojistným podvodem však je i úmyslně vyvolaná pojistná událost či jednání, které by vedlo ke zvýšení vzniklé škody. Trestní sazba za podvod se škodou velkého rozsahu přesahující 5 mil. Kč je 5 až 10 let odnětí svobody, s odpovídajícími tresty se však musí počítat u všech zjištěných podvodů. V kontextu přísných trestů a nepřetržitě rostoucího počtu odhalovaných pojistných podvodů musím před tímto jednáním důsledně varovat,⁷³ říká Stanislava Hojdová, gestor oblasti prevence pojistného podvodu České asociace pojišťoven.

⁷³ Tisková zpráva ČAP, dostupné na <http://www.cap.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy-a-informace/tiskove-zpravy>

Dále bude přezkoumáno, zda apel Stanislavy Hojdové byl vyslyšen. V tabulkách této části je účelně zaznamenána doba před hospodářskou krizí, následně během ní, tedy v období, kdy se projevila krize i v pojišťovnictví a do posledního statisticky zaznamenaného období, aby bylo možné následně porovnat, zda podvody stagnovaly, nebo zda, dle předpokladu, jejich frekvence byla častější a to díky ekonomické situaci, co následně v ČR panovala.

Zatímco v roce 2007, kdy byl pojistný trh na vzestupu a dařilo se všem pojišťovnám, tak bylo zaznamenáno ve 4548 případech a prokázáno, neoprávněného nárokovaní pojistného plnění a to v přepočtu ve výši 524 Mil. Kč. V roce 2013, kdy dle předchozích informací a doložených statistik, trh padal ke dnu, tak byl nárůst v počtu podvodů dvojnásobný, jak v případech, tak i v nárokové výši pojistného plnění.

V počtu sledovaných případů tento neblahý trend zobrazují níže uvedené tabulky č. 6 a č. 7.

Tabulka 6 Statistika pojistných podvodů členů ČAP za rok 2007

Obor pojištění	Počet případů	Výše nárokových plnění (v tisících Kč)	Výše prokázaných hodnot (v tisících Kč)
Pojištění vozidel	3 359	443 342	269 593
Pojištění přepravy	15	37 231	4 955
Pojištění majetku a odpovědnosti	654	316 837	216 617
Pojištění osob	520	38 622	32 803
CELKEM	4 548	836 032	523 968

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje ČAP

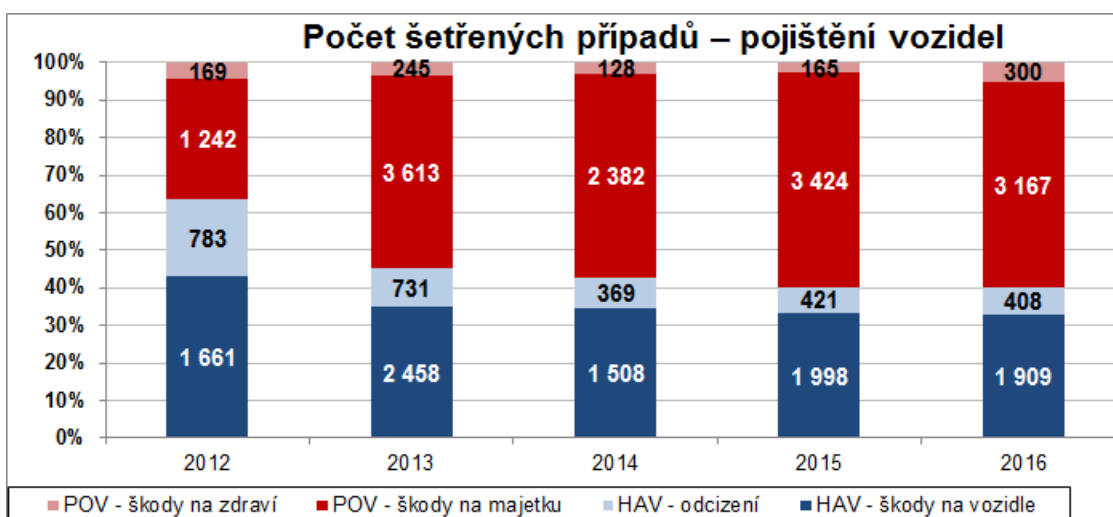
Tabulka 7 Statistika pojistných podvodů členů ČAP za rok 2013

Všechny šetřené případy pojistných podvodů ve specifikovaných oborech pojištění			
Obor pojištění	Počet případů	Výše nárokovaných plnění (v tis. Kč)	Výše prokázané hodnoty (v tis. Kč)
Pojištění vozidel	7 047	625 943	398 427
Pojištění přepravy	10	2 483	1 664
Pojištění majetku a odpovědnosti	1 353	869 369	458 974
Pojištění osob	2 214	258 957	227 891
Celkem	10 624	1 756 752	1 086 956

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje ČAP

Nejvíce případů pojistného podvodu odhalily pojišťovny v oblasti pojištění majetku a odpovědnosti, následuje pojištění motorových vozidel. Rozdíly za roky 2007 a 2013 jsou patrné, k největšímu % nárůstu pokusů o podvody došlo ale překvapivě v pojištění osob, kde byl nárůst téměř osminásobný. Počet podezřelých případů, které specialisté pojišťoven šetřili, významně stoupl. **Celkový počet 10 642 šetřených případů je o 73 % vyšší než v předchozím roce, tedy za rok 2012.**⁷⁴

Graf 8 Statistika odhalených pojistných podvodů v období 2012-2016

Zdroj: vlastní zpracování s využitím zdroje ČAP

⁷⁴ ČAP statistiky, dostupné NA <http://www.cap.cz/tiskove-centrum>

Graf č. 8 znázorňuje, že za poslední sledované období, ze statistiky z roku 2016 se potvrzuje, že největší počet pojistných podvodů se namísto pojištění vozidel odhaluje u pojištění osob, kde bylo v roce 2016 prověřováno celkem 7 660 podezřelých pojistných událostí, u pojištění vozidel se jednalo o 5 784 pojistných událostí a 2 599 pojistných událostí se prověřovalo u pojištění majetku a odpovědnosti (nejvyšší meziroční nárůst, cca o 22 % zejména z důvodu 58% růstu počtu podvodů u pojištění odpovědnosti).⁷⁵

Podle grafu č. 8 lze také vydedukovat, že pojistné podvody se v rámci pojištění vozidel přesouvají z havarijního pojištění na povinné ručení.

U povinného ručení výrazně narůstá počet prověřovaných událostí spojených se škodami na zdraví. Dle dostupných informací se jedná o stovky případů (v roce 2016 přesně 300 prověřovaných pojistných událostí), jež se na celém segmentu prověřovaných pojistných událostí podílejí 5 %, tak vzhledem k velmi vysoké průměrné výši prokazaného podvodu (cca 2 mil. Kč) představují škody na zdraví cca 41 % odhalené částky pojistných podvodů v rámci celého segmentu pojištění vozidel.

⁷⁵ ČAP, *Pravděpodobnost odhalení podvodů se zvýšila, tisková zpráva z <http://www.cap.cz/tiskove-centrum>*

6 Doporučení

Na základě uvedených statistik, informací v této práci a jejich analýzy, vede doporučení k provedení následujících změn a opatření v rámci v pojišťovnictví:

1. **Změnit systém a výši vypláčení provizí za zprostředkování u běžně placeného životního pojištění:** výši provize snížit ze současných až 200% na 100 % z roční platby klienta. Rozložení odměny do více období, ne do jedné částky, jak je to tomu nyní. První rok poradce a jeho firma tak obdrží nejvíce 50% ročního pojistného, zbytek se rovnoměrně rozloží do dalších let. Tím by se měl utlumit zájem nepoctivců a naopak podpořit vyšší zájem prodejců o spokojenost klienta. Je i nutné pro zachování solidnosti oboru vůči veřejnosti, aby nedocházelo k „přepojišťování“ pojistných smluv a to jen za účelem zisku pro zprostředkovatele. Pojišťovněm klesne výdaj za administrativní náklady v případě ukončování pojistek.
2. **Na pět let prodloužit tzv. storno období:** tedy dobu, po kterou musí poradce provizi vrátit, když se smlouva zruší. Stávající systém po změně Zákona totiž řeší jen regulace odměn k rezervotvornému životnímu pojištění, nikoliv k pojištění rizikového.
3. **Zavedení registru sjednaných smluv:** aby bylo dohledatelné, kdo ze zprostředkovatelů a z jakého důvodu životní pojistku změnil, popř. zrušil. Pokud se zjistí zásadní a přetrvávající nedostatky, pojišťovny by měly mít povinnost spolupráci s takovými zprostředkovateli výrazně utlumit nebo dokonce ukončit. Tedy taková opatření, která dopadnou na konkrétní podvodníky, nikoliv na celý trh a nejvíce na klienta.
4. **Zlevnit rizikové životní pojištění a připojištění:** vytvořit novou generaci produktů s menší provizí, jak je navrženo v bodu č.1, touto strategií vzroste zájem o další nové pojistné smlouvy, pojišťovněm tedy přibudou další klienti a zvýší se předepsané pojistné. Ze současného modelu zjevně stejně jen pojišťovny dotují zprostředkovatele a škody z pojištění POV ručení.

5. **Zvýšit průměrnou cenu POV ručení na hranici rentability:** Několik let jsou v přehledech jasné ukazatele v rámci celého pojistného trhu, jak je nerentabilní mít v pojistném kmeni POV ručení, nicméně průměrné pojistné je x let na stagnaci. Konečně přestat dotovat trh dumpingovými cenami, prostor na zvýšení je, klienti musí mít ze zákona pojištění sjednané, nehrozí tedy propad prodeje. Zdražování v nejrizikovějších segmentech je nedostatečné a tyto segmenty generují nepříznivou bilanci celého povinného ručení.
6. **Zaměřit aktuariát s metodikou na zvýšení prodeje jiných druhů pojištění:** jak je zaznamenáno v diplomové práci, v době ekonomické nejistoty rostla produkce v odpovědnostním pojištění, může se tedy jednat o obchodní příležitost, která se ale pro to musí stát cílem intenzivnější komunikace ze strany pojišťoven. V podílu vybraného pojistného na HDP se český pojistný trh pohybuje stále výrazně pod průměrem EU. Tato skutečnost se jeví pro české pojišťovnictví jako příležitost a potenciál pro budoucí růst.
7. **Snížit základní sazby pro mladé vlastníky vozidel:** Stejně i na základě průzkumu, který je v diplomové práci zaznamenán, od skupiny Generali, drtivá většina mladých lidí si uzavírá POV ručení na jinou osobu, jako pojistníka, která je starší, než oni a má vysokou bonusovou dobu, jen za účelem výrazně levnější pojistky. Tento princip není tedy vhodný z několika pohledů. Ať se této věkově mladé skupině umožní „bonus“ na zkoušku, aby výše pojistného pro ně byla výrazně levnější, než doposud, vedla je k beznehodovosti a nedocházelo k pojišťování vozidel, co provozuje někdo jiný.
8. **Zlepšit prevenci a represí pojistného podvodu ve všech oblastech pojištění:** sice je v diplomové práci uvedeno a je patrné, že se daří vypátrat pojistné podvody, nicméně se dochází k závěru, že je pro pojišťovny je nutné řešit tyto případy represivnějším stylem. Zavést lepší spolupráci na předání informací mezi pojistiteli, ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení a k orgánům státní správy. Zanést úpravy právních předpisů, snažit se maximálně využít informačních technologií s cílem snížit prostor pro pojistné podvody.

7 Závěr

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat vznik, příčinu a projev poslední hospodářské a finanční krize ve světě a v České republice.

Dílčím cílem této práce bylo zaznamenat negativní, ale i pozitivní dopady krize v důležitých segmentech pojišťovnictví. Podle získaných a uvedených zdrojů se dá interpretovat, že negativní projev krize z pohledu pojišťoven, v rámci vybraných produktů v tomto odvětví, se zaznamenal v propadu výše průměrného pojistného v pojištění Odpovědnosti z provozu vozidla (POV), dopad na tento druh pojištění měl i Nový občanský zákoník, kdy se změnil systém odškodňování v rámci tohoto produktu a zvýšil se i škodní průběh vůči přijatému pojistnému.

Naopak pozitivní událost v době ekonomické krize se zaznamenala ve 2 druzích pojištění a to v nárůstu prodeje v podnikatelského a dále v zákonném odpovědnostním pojištění za způsobenou újmu třetí osobě.

Primárním cílem diplomové práce bylo zjistit, zda a popř. jaký dopad nastal v důsledku krize na oblast pojišťovnictví. Dle nastudování literatury a analýzy z uvedených dostupných zdrojů se dá konstatovat, že projev hospodářské krize v oboru začal s časovou prodlevou a to přibližně o dva roky později, než v jiných odvětvích. Důsledkem krize jsou nejen negativní ekonomické ukazatele, ale v práci je zakomponováno rovněž zjištění, že došlo k nárůstu pojistných podvodů, které se daří odhalovat.

Dále byly prokázány problémy s dumpingovými sazbami za pojištění Odpovědnosti z provozu vozidla. V neposlední řadě i v rámci konkurenčního boje docházelo k přepojišťování pojistných smluv v běžně placeném životním pojištění a to za účelem obohacení se některých zprostředkovatelů. Kvůli této záležitosti byla přijata novela zákona, která ovšem řeší v praxi pouze část uvedeného problému.

V kapitole Doporučení byly navrženy změny a opatření, které mají zlepšit obchodní a ekonomické ukazatele pojišťoven, pro jejich budoucí fungování, se zaměřením na spokojenost klientů a rentabilitu v rámci českého pojistného trhu.

8 Seznam použitých zdrojů

1. PAVEL KOHOUT, *Finance po krizi : Důsledky hospodářské recese a co bude dál*/2. ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ, Praha: Grada,2010, 266 stran, ISBN 978-80-247-3583-2
2. PAVEL KOHOUT, *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma / 3. ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ*, Praha : Grada, 2011, 328 stran, ISBN 978-80-247-4019-5
3. JESÚS HUERTA DE SOTO, *Peníze, banky a hospodářské krize*, Wolters Kluwer ČR (aspi), 2009, 865 stran, ISBN 978-80-7357-411-6
4. PAVEL HNÁT, *Dopad současné finanční a hospodářské krize na obchod a jeho governance*, VŠE v Praze, 2009, 24 stran, ISBN 978-80-245-1617-2
5. FONTES RERUM, *Světová a Hospodářská Krize: Je to za námi?* Dráčov 2010, 130 stran, ISBN 978-80-86958-19-4
6. STEPHEN D. KING, *Až dojdou peníze, Konec západního blahobytu*, Paseka, 2014, 286 stran, ISBN 978-80-7432-493-2
7. MARTIN POTŮČEK, *Cesty z Krize*, Slon, 2011, 135 STRAN, ISBN 978-80-7419-057-5
8. THOMAS E. WOODS JR., *Krach*, Dokořán, Praha, 2010, 222 STRAN, ISBN 978-80-7363-273-1
9. LUDMILA ŠTĚRBOVÁ A KOLEKTIV, *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21.století*, Praha: Grada, 2013, 364 Stran, ISBN 978-80-247-4694-4
10. JAIN, L C. -- SHAPIRO, A. *Intelligent and other computational techniques in insurance : theory and applications*. New Jersey: World Scientific, 2003. ISBN 978-9812387189
11. LIBOR ŽÍDEK, *Dějiny světového hospodářství*, 2.rozšířené vydání, A.Čeněk, s.r.o., Plzeň 2009, 397 stran, ISBN 978-80-7380-184-7
12. ČAP, © Česká asociace pojišťoven, intranet RENOMIA, a. s.
13. ČKP, www.ckp.cz

14. Česká pojišťovna, a. s., www.cpoj.cz
15. KOOOPERATIVA poj., a. s., www.koop.cz
16. © 1996-2017 Economia, a.s., Hospodářské noviny IHNED.cz ISSN 1213-7693
www.Ihned.cz
17. FONTES RERUM, seminář „Americká finanční krize a její dopady na ČR“, 21.10.2008, uveřejněné na <http://www.fontes-rerum.cz/index.php?id=6&pg=all>
18. MIROSLAV MARVAN A KOLEKTIV, *Dějiny pojišťovnictví v Československu, Praha:Novinář*, 1989, díl 1-3, 426 stran ISBN 80-88739-01-2
19. 1999–2017 MAFRA, a. s., www.idnes.cz
20. OECD, <http://www.oecd-ilibrary.org/>
21. Ministerstvo financí České republiky, <http://www.mfcr.cz/>
22. Česká národní banka, <http://www.cnb.cz/>
23. VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ, *Literatura: Pojišťovnictví – skripta 1997 - historie, pojistné produkty, Základy pojišťovnictví – Omasta, Fousek, Cudoman*, dostupné na <https://www.vse.cz/>
24. ČAP, *statistické údaje 1–12/2013*, intranet RENOMIA, a. s.
25. © 2017 oPojištění.cz s.r.o., <http://www.opojisteni.cz/>
26. POJISTNÝ OBZOR, 2016/1, *časopis Česká asociace pojišťoven*, Evidenční číslo:MK ČR E 1060. ISSN 0032-2393
27. RENOMIA, a. s., intranet společnosti

9 Přílohy

Příloha 1 Hlavní makroekonomické indikátory v ČR od roku 2010-2016

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2014	2015
		Aktuální predikce							Minulá predikce	
Hrubý domácí produkt	<i>mld. Kč</i>	3 954	4 022	4 048	4 086	4 284	4 509	4 698	4 284	4 467
Hrubý domácí produkt	<i>růst v %, s.c.</i>	2,3	2,0	-0,8	-0,7	2,4	2,7	2,5	2,4	2,5
Spotřeba domácností	<i>růst v %, s.c.</i>	1,0	0,2	-1,8	0,4	1,5	2,8	2,3	1,4	1,7
Spotřeba vlády	<i>růst v %, s.c.</i>	0,4	-2,9	-1,0	2,3	1,9	2,0	1,3	1,9	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v %, s.c.</i>	1,3	1,1	-2,9	-4,4	4,5	5,3	4,1	4,5	4,9
Příspěvek ZO k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	0,5	1,9	1,3	0,0	-0,2	-0,5	-0,2	-0,1	0,0
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	0,8	0,2	-0,2	-0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	0,0
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	-1,5	-0,2	1,4	1,7	2,4	2,5	1,6	2,4	1,8
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	1,4	0,5	1,5
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>růst v %</i>	-1,0	0,4	0,4	1,0	0,6	0,4	0,2	0,4	0,3
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,7	5,6	6,3	6,1
Objem mezd a platů (dom. koncept)	<i>růst v %, b.c.</i>	0,6	2,2	2,1	-0,4	3,0	3,9	4,1	2,9	3,9
Poměr salda BÚ k HDP	<i>%</i>	-3,6	-2,1	-1,6	-1,4	-0,2	1,0	0,5	0,0	-0,3
<u>Předpoklady:</u>										
Směnný kurz CZK/EUR		25,3	24,6	25,1	26,0	27,5	27,7	27,6	27,5	27,5
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	3,7	3,7	2,8	2,1	1,6	1,0	1,6	1,7	1,7
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	80	111	112	109	99	54	67	105	101
HDP eurozóny (EA12)	<i>růst v %, s.c.</i>	2,0	1,6	-0,7	-0,5	0,8	1,0	1,5	0,7	1,1

Státní dluh ČR k 1.10.2017 činí 1 666 947 277 304 Kč

Veřejný dluh vůči HDP 39.05 %

Dluh na obyvatele 179 688 Kč

Příjmy rozpočtu vůči HDP (konec roku 2016) 35 %

Výdaje rozpočtu vůči HDP (konec roku 2016) 40.7 %

Počet zaměstnaných obyvatel 5 153 477

Celkový počet obyvatel 10 535 464

Zdroj: Ministerstvo financí

Příloha 2 Přehled členských pojišťoven v ČAP - abecedně

Zkratka	Pojišťovna
AEGON	AEGON Pojišťovna, a.s.
ALLIANZ	Allianz pojišťovna, a.s.
AXA	AXA pojišťovna a.s.
AXA - ŽP	AXA životní pojišťovna a.s.
BASLER	Basler Lebensversicherungs-AG, pobočka pro ČR
CARDIF	BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s.
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČPP	Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.
ČP	Česká pojišťovna a.s.
ČP ZDRAVÍ	Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.
ČSOBP	ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB
D.A.S.	D.A.S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR
ERGO	ERGO pojišťovna a.s.
ERV	ERV Evropská pojišťovna, a. s.
GP	Generali Pojišťovna a.s.
HVP	Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.
HDI	HDI Versicherung AG, OS
ING	ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku
KOOP	Kooperativa, pojišťovna, a.s.
KP	Komerční pojišťovna, a.s.
MAXIMA	MAXIMA pojišťovna, a.s.
METLIFE	MetLife pojišťovna a.s.
PČS	Pojišťovna České spořitelny, a.s.
PVZP	Pojišťovna VZP, a.s.
SLAVIA	Slavia pojišťovna a.s.
TRIGLAV	Triglav pojišťovna, a.s.
UNIQA	UNIQA pojišťovna, a.s.
WÜST	Wüstenrot pojišťovna a.s.
WÜST - ŽP	Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.

Zdroj: ČAP

Příloha 3 Předepsané pojistné za rok 2013 a 2014, pořadí pojišťoven dle výsledků

Předepsané smluvní pojistné dle metodiky ČAP – indexy 1-12/2014

Pojišťovna	Předepsané smluvní pojistné dle metodiky ČAP (tis. Kč)									
	Celkem			Neživotní pojištění*			Životní pojištění**			
	1-12/2013	1-12/2014	Index	1-12/2013	1-12/2014	Index	1-12/2013	1-12/2014	Index	
1	ČP	28 849 764	27 483 276	95,3	18 430 847	17 799 464	96,6	10 418 917	9 683 812	92,9
2	KOOP	22 377 552	22 860 342	102,2	15 734 166	16 037 607	101,9	6 643 386	6 822 735	102,7
3	ALLIANZ	10 114 921	10 910 905	107,9	7 168 689	7 931 291	110,6	2 946 233	2 979 614	101,1
4	GP	7 820 163	8 269 908	105,8	5 021 339	5 223 407	104,0	2 798 824	3 046 501	108,8
5	ČSOBP	7 406 072	7 410 556	100,1	4 423 715	4 579 974	103,5	2 982 357	2 830 582	94,9
6	ČPP	5 964 905	6 552 137	109,8	4 693 275	5 119 164	109,1	1 271 630	1 432 973	112,7
7	PČS	6 115 424	6 337 629	103,6	126 546	119 252	94,2	5 988 878	6 218 377	103,8
8	UNIQA	5 489 455	5 431 788	98,9	4 311 155	4 303 663	99,8	1 178 300	1 128 125	95,7
9	ING	4 857 615	4 683 988	96,4				4 857 615	4 683 988	96,4
10	METLIFE	2 576 603	2 394 204	92,9	154 526	137 264	88,8	2 422 077	2 256 940	93,2
11	CARDIF	2 302 037	2 273 872	98,8	2 023 671	2 009 976	99,3	278 366	263 896	94,8
12	KP	1 770 891	1 936 498	109,4	229 094	236 296	103,1	1 541 797	1 700 202	110,3
13	AXA - ŽP	1 507 568	1 445 838	95,9	66 130	120 656	182,5	1 441 438	1 325 182	91,9
14	AEGON	1 161 869	1 262 124	108,6				1 161 869	1 262 124	108,6
15	AXA	756 960	874 495	115,5	756 960	874 495	115,5			
16	SLAVIA	715 463	684 520	95,7	715 463	684 520	95,7			
17	TRIGLAV	734 888	602 203	81,9	734 888	602 203	81,9			
18	HVP	511 226	587 997	115,0	503 925	581 744	115,4	7 301	6 253	85,6
19	WÜST	454 610	582 079	128,0	454 610	582 079	128,0			
20	ČP ZDRAVÍ	415 176	417 313	100,5	415 176	417 313	100,5			
21	HDI	349 718	408 121	116,7	349 718	408 121	116,7			
22	ERV	296 033	373 597	126,2	296 033	373 597	126,2			
23	PVZP	319 989	330 680	103,3	319 989	330 680	103,3			
24	ERGO	320 536	307 801	96,0	127 012	117 663	92,6	193 524	190 138	98,3
25	D.A.S.	282 514	286 198	101,3	282 514	286 198	101,3			
26	MAXIMA	230 338	232 518	100,9	206 359	199 293	96,6	23 979	33 225	138,6
27	WÜST - ŽP	234 235	191 919	81,9				234 235	191 919	81,9
28	BASLER	56 984	62 041	108,9				56 984	62 041	108,9
29	ČKP	90	98	109,3	90	98	109,3			
CELKEM		113 993 601	115 194 643	101,1	67 545 890	69 076 016	102,3	46 447 711	46 118 627	99,3

* bez pojistného postoupeného členům ČAP

** jednorázové pojistné přepočteno na bázi 10 let

Poznámka: Údaje nezahrnují přeshraniční služby formou pobočky či v rámci svobody poskytování služeb

Zdroj: ČAP

Příloha 4 Pojistná smlouva z roku 1949

Jednatelství: 506 - 280. POJISTKA ČÍSLO: 36,100678

Nahrazuje poj. čís.: - - -

ČESKOSLOVENSKÁ POJIŠŤOVNA, NÁRODNÍ PODNIK,
ODŠTĚPNÝ ZÁVOD - SL - V PRAZE II., SOUKUPOVO NÁM. 23.
DRIVEN

POJIŠŤOVNA SLAVIA NÁRODNÍ PODNIK
PRAHA II., SOUKUPOVO NÁMĚSTÍ ČÍSLO 23
Telefony: *246-41, *381-51 - Meziměstské hovory: 206-60, 206-61 - Telegramy: Slaviarenova Praha

**POJIŠTĚNÍ
PROTI NÁSLEDKŮM ZÁKONNÉ
ODPOVĚDNOSTI**

Pojišťovna „SLAVIA“ - národní podnik *potvrzuje, že*
pan Karel Ř e z á ě, autodopravce,
C h o m u t o v, Lázeňská ul. 750/5,
uzavřel s ní jako pojistník na podkladě návrhu nebo jiných údajů tuto pojistnou smlouvu
PROTI NÁSLEDKŮM ZÁKONNÉ ODPOVĚDNOSTI

z provozu motocyklu ČZ, 125 ccm, 2987 C - 00 - - -

až do těchto částek za jednu pojistnou příhodu:

pro případ usmrcení, tělesného zranění nebo poškození zdraví třetích osob:	nejvýše však za jednu usmrce- nou, zraněnou nebo na zdraví poškozenou osobu:	pro případ zničení nebo poškoze- ní hmotných věcí osob třetích bez zřetele na počet poškozených osob:
Kčs 200.000.--	Kčs 10.000.--	Kčs 10.000.--

Pojistná smlouva se uzavírá na dobu
od 24. února 1949 12. hodiny do 24. února 1959 12. hodiny.
Roční prémie činí Kčs 174.- ; tato prémie jest stanovena již po odečtení 20% slevy do- bové, která jest poskytována za předpokladu, že pojistná smlouva bude trvati ujednanou smluvní dobu.
Prvá prémie jest splatna v době stanovené čl. 10. všeobecných pojistných podmínek a poshovuje se jeden měsíc od počátku pojistné do 7. IV. 49.
Následné prémie jsou splatny vždy dne 1. února.

V Praze dne 7. března 1949.

POJIŠŤOVNA
SLAVIA
NÁRODNÍ PODNIK

Jednatelé pojišťovny jsou opatřeni plnou mocí, kterou jsou povinni stranám se vykázáti a která obsahuje rozsah a omezení jejich oprávnění. - Pojistník může kdykoliv na své útraty žádati opis veškerých prohlášení, která učinil proti pojišťovně, hledíc na smlouvu sám nebo za něho někdo jiný (§ 10 zákona o pojistné smlouvě).

Poj. odp. č. 1. - 50/m - 42838

Ja

Zdroj: ČAP

Příloha 5 Logo první pojišťovny na našem území z doby Rakousko-Uherska

Zdroj: Česká pojišťovna, a. s.